

Тоғул Маһмуд

С (Аз) 1/2
Кит. м. 31

ЈАҒЫШ
ЈАҒЫР
ДӘНИЗӘ

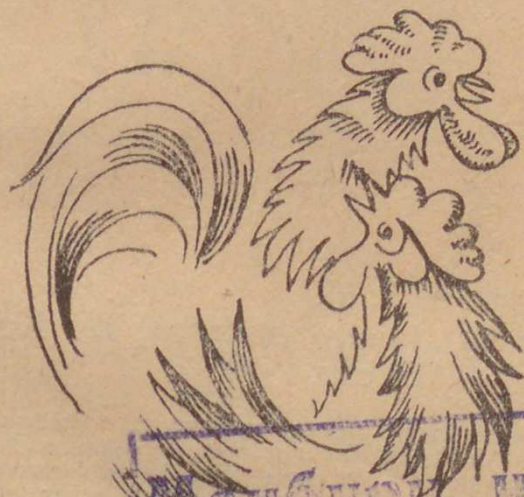

Тофиг Махмуд

ЈАҒЫШ
ЈАҒЫР
ДӘНИЗӘ

C(A3)2
көз. М. 31

Мәчбур ичкә

Ф. Котерин алыга
Азербайжан Республикасына
Ушуга БИТАРАНА

II 18. 1985

64553

КӘНЧЛИК • БАКЫ • 1985

М31 Мехдијев Т. М.
М31 Жағыш жағыр дәнیزә. Б.: Кәнчлик.
1985 — 176 сәһ.

Республика Ленин комсомолу мукафаты лауреаты
Тофиг Маһмуд балаларымызын севимли журналы «Кө-
јәрчин» ин баш редакторудур. Бу јени китабына шаирин
сон илләрде јаздығы дадлы-дузлу, ојнаг, тәрбијәви әһә-
мијјәт дашыјан ше'р вә поемалары дахил едилмишдир.

Шаир балача охучуларыны јурдумузун көзәл јер-
ләринә — Исмајыллыја, Көј көлә, Абшерон саһилләринә
гијаби сәјаһәтә апарыр, Вәтәнин көнүлачан тәбиәтиндән
сөз ачыр.

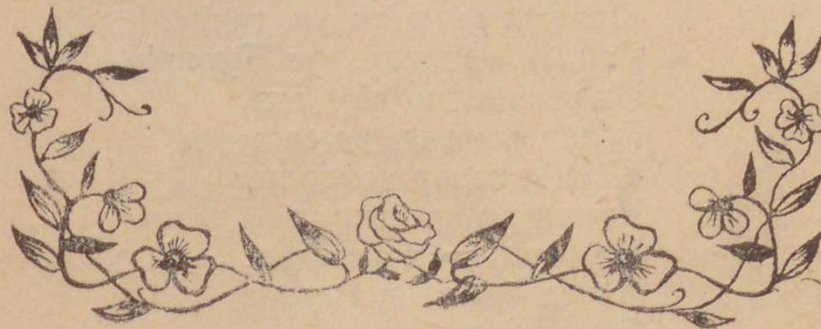
4803010200
М М653(12)—85 67—85

М31

© Кәнчлик, 1985

Чыртдан балалар, Шејтан балалар

САЛАМ, ЧЫРТДАН БАЛАЛАР!

Салам, Чыртдан балалар,
Салам, шејтан балалар!
Бир меһрибан сөзүмлө
Јахынлашдым күнәшә.
Күнәши дә өзүмлө
Кәтирмишәм көрүшә!
Кәтирмишәм тапмача,
Күсәрәм, ким тапмаса:
«Сәһәр, кечә, күнорта,
Көјдә үзүр јумурта.»
Кәтирмишәм нәғмәләр,
Ширин-ширин кәлмәләр.
Одланмаға,
Јанмаға
Сизә көз кәтирмишәм,
Көјә ганадланмаға
Фикир, сөз кәтирмишәм!
Сизә дејим јанылтмач:
«Јанылтмачы ач, уч, гач,
Чашма, гач, гач, тут, Турач!»
Инди бирдән-бирә сиз,
Гулаг асын ше'рә сиз:
«Дүнја гәдәр хәтирли,
Чәмән гәдәр әтирли
Көјчәк балаларсыныз,
Чичәк балаларсыныз!»
Етмәдән мүбаһисә
Нағыл данышым сизә:

«Бир әждаһа бир дивә,
Сөјләди: — Кедәк евә!
Див һирсләнди: — Нәдир, нә,
Кетмәрәм јад евинә!
Күкрәдиләр, дашдылар,
Бүтүн күн далашдылар.»
Кәтирмишәм ганадлар,
Мәзәли әһвалатлар,
Мараглы һекајәтләр,
Мә'налы рәвајәтләр.
Кәлин, верәк әл-әлә
Бир јердә, күлә-күлә
Охујаг ја «Хоруз»у,
Ја да «Ушаг вә буз»у.

Мән үзүағ кәлмишәм,
Сизә гонаг кәлмишәм.
Одланмаға,
Јанмаға
Сизә көз кәтирмишәм,
Көјә ганадланмаға
Фикир, сөз кәтирмишәм.
Салам, Чыртдан балалар,
Салам, шејтан балалар!

НӘҒМӘСИ ВАР КҮНӘШИН

Күнәшин нәғмәси вар:
Шүа-шүа ишыглар.
Од рәнкли ишыглара
Бәнзәр бүтүн ушаглар.

Ганад ачар бу нәғмә,
Нурланар кәлмә-кәлмә.

Јајылар узаглара
Чатар бүтүн аләмә.

Ачыб од синәсини,
Учалдыб од сәсини,
Охујар ушаглара
Күнәш өз нәғмәсини!

Бу сәс—сүлһ, ничат сәси,
Сәадәт, һәјат сәси!
Дүнјада
ушагларын
Шән сәси, азад сәси!

✓ W **ХОШБӘХТИК БИЗ!**

Гучағын јарашыглы,
Күл-чичәкли, ишыглы,
Бој атырыг сәсинлә,
Одунла, нәфәсинлә
Еј ана Вәтәнимиз,
Хошбәхтик биз!

✓ W **ЕҲЕЈ... ДУРНАЛАР...**

Еһеј... еһеј... дурналар,
Голларымы ачырам,
Сизинлә учмаг үчүн
Арханызча гачырам.

Еһеј... еһеј... дурналар,
Бир анлыг дала бахын,

Мәни јердән көтүрүн,
Чәркәнизә бурахын...

Еһеј... еһеј... дурналар,
Ганад ачмаг истәрәм,
Мән дә бу көј үзүнә
Галхыб учмаг истәрәм!

Еһеј... еһеј... дурналар,
Сизи изләјәчәјәм,
Инди гачдығым јердә
Сизи көзләјәчәјәм!

✓ **ТАЛАДА**

Бир мешәнин таласы,
Талада от тајасы,
Бөјрүндә бу тајанын
Јатыр ајы баласы.
Әтчәбала гушларса
Јувасындан чыхырлар,
Горха-горха ајынын
Баласына бахырлар...

✓ **КҮЛ ГЫЗ**

Бу Мәләк,
Көзәл-көјчәк,
Күлсән, мүтләг күләчәк!
Бу балача күл гызын
Үзүндә күл битәчәк!

БАХЫРАМ ПӘНЧЭРЭДӘН

Бу чалышган сәрчәләр,
Бу далашган сәрчәләр,
Сүбһ чагы, ахшам чагы
Ејванымын гонагы...
Һәр јери долашырлар,
Гәфилдән далашырлар...
Гачырлар, сивиширләр,
Күлүрләр, севиширләр...
Бахырам мән онлара,
Пәнчәрэдән онлара.

+5 ЕЈ АҒАЧ

Еј ағач,
Баһардыр,
Чичәк ач!
Чичәклә
Ишыг сач!
Әтир сач!

W ӨЗҮН ДӘР!

Нечә көзәлдир алма,
Бағбайдан алма, алма!
Онлара баха-баха,
Өзүн кәл кир бу баға!
Бу алмалар тәзәтәр,
Будагы әј, өзүн дәр!

W ЛОВҒА

Бир ушаг ловғаланды,
Күкрәди далғаланды.
Габартды синәсини,
Бәрк чыхартды сәсини.
Көрдү писдир әдасы,
Јохдур бунун фајдасы.
Һамы чыхды сөзүндән,
Ловға күсдү өзүндән.

+5 ФЫРФЫРА

Бәрк бурурам дүјмәни,
Һејрәт көтүрүр мәни.
Нә дурур, нә дајаныр,
Фыр-фыр, фыр-фыр
фырланыр.

~~W~~ ЈАҒ, ЕЈ ГАР!

Јағ, еј гар,
Јағ бол-бол,
Итсин из,
Чыгыр, јол!
Елә јағ,
Ағарсын
Дәрә, дағ!
Көрүнсүн

Һәр жан ағ,
Күчә ағ,
Мејдан ағ,
Чаһан ағ!
Ағачлар,
Јамачлар
Үшүсүн,
Бүзүшсүн.
Әјнинә
Ағ палтар
Кејинсин,
Јағ, еј гар,
Севинсин
Говаглар.
Булаглар,
Будаглар,
Јаған гар.
Әләнсин,
Әјләнсин,
Севинсин
Ушаглар!

БУЛАГ

Јаз чағы дағда
Һәсрәтлә бахды булаг,
Јајда севинди,
Шырһашыр ахды булаг.
Пајыз гәмләниб
Јол үстә чыхды булаг.
Гышда ахмады,
Тәнһа дарыхды булаг.

САРМАШЫҒАМ

Ашыб-дашан,
Пычылдашан
сармашығам,
Јашыл рәнкли,
Ағ чичәкли
сармашығам.
Әкәр кетсәм,
Әкәр битсәм
бир чәпәрдә,
Даралмарам,
Гаралмарам
белә јердә,
Болланарам,
Салланарам
пәрдә-пәрдә.

ФИШӘНК

Јанды фишәнк
Гәшәнк-гәшәнк.
Чичәкләр тәк
Јанды рәнк-рәнк.
Гырмызы, ағ
Гығылчымлар,
Сачаг-сачаг
Гығылчымлар,
Абы, јашыл,
Мави, гызыл
Гығылчымлар...
Сәпәләнир
Көјә, јерә,

Дөнә-дөнә,
Улдуз-улдуз,
Ијнә-ијнә...
Ланды фишәнк,
Сөндү фишәнк,
Лер рәнкбәрәнк,
Көј рәнкбәрәнк.
Гәрәнфилә,
Гызылкүлә
Дөндү фишәнк.
Парлаг олду.
Занбаг олду.
Каһ гырмызы,
Каһ ағ олду.
Ланды фишәнк,
Гәшәнк-гәшәнк,
Шимшәк-шимшәк!

АПАР МӘНИ

Мәни једирмә даһа,
Өзүм јејәрәм, ана,
Мәни кејдирмә даһа,
Өзүм кејәрәм, ана.
Һәр шеји өз јеринә
Өзүм гојарам, ана,
Һәр сәһәр әл-үзүмү
Өзүм јујарам, ана!
Инди горхутмур даһа
Јағыш мәни, гар мәни.
Сәнсә, аначан, тәкчә
Көзмәјә апар мәни!

ОХУЈАН ГУРБАҒА

Ҷоша кәлиб гурбаға
Башлады охумаға.
Гәрибә һава чалды,
Һарај салды, нә салды!
Бүтүн аләми гатды,
Јатанлары ојатды!
Каһ «вағ-вағ», каһ да «гур-гур»
Бирчә ан белә сусмур!
«Еј, бәсдир, сәсини кәс,
Сәни динләмир һеч кәс!»
Амма јенә гурбаға
Күч верди охумаға!

ЗАНБАГ

Бир бах,
Ағ-ағ
Гәшәнк
Занбаг!
Бүкүк,
Чөкүк,
Чичәк
Гыф тәк.
Олмаз
Данмаг,
Солмаз
Занбаг!

ЫРСЛИ ДЭВЭ

Саллајыбдыр бу дэфэ
Додагларыны дэвэ.
— Биз сәни кәтирмишик,
Мешәләр өлкәсинә.
Сәринлән, јат, кеф елә,
Чәкил бир кәлкәсинә.
— Нејнәјирәм мешәни,
Сәһра чағырыр мәни.

ФИЛ ВЭ СЭРЧЭ

Мәзәјлә, күлә-күлә
Сәрчә сөјләди филә:
— Инди сәни тутарам
Тутан кими ударам.
— Нә дејирәм, бујур, уд!
— Онда әлләримдән тут!

КҮНЭШ, КУКЛА ВЭ ШАР

Шәһәр ишыглы, парлаг,
Һәр јан гырмызы бајраг.
Лалә дә атасыјла,
Балача кукласыјла
Бајрамда кәзмәк үчүн
Күчәјә чыхыб бу күн.
Гыза шар алыр ата:
— Ал ондан куклама да.
Лалә јашыл шарлары
Галдырыр лап јухары.

Нечә парлагдыр күнәш,
Анчаг узагдыр күнәш...
Гыз узатса әлини,
Бәлкә тута шар кими?!
Нә олар, гој кәтүрсүн,
Онун јанында кәрсүн.
О елә јахын олсун,
Алыб чијнинә гојсун!
Баха-баха күнәшә
Апарсын нүмајишә!
— Ата, достларыма бах,
Қарина, Иса, Афаг,
Вова, Камал бурдадыр,
Чејһун, Чамал бурдадыр.
Бурдадыр Бикә, Манвел,
Самир, Нона, Сәбајел...
Ата галдырыр көјә
Бајраг кими гызыны,
Гыз да галдырыр бу ан
Шарлары, кукласыны...

2.

Һамы азад, күләр, шән...
Нечә олурса бирдән
Лалә гызын шарлары
Учур күнәшә сары...
— Ата, бах, шарым учур,
Елә бил көјдә гушдур!
Узаглара кедир шар,
Булудларда итир шар...
Бу бөјүк издиһама
Күнәш гошулуб кедир,
Өпәрәк телләриндән,

Тутараг элләриндән
Гызла дост олуб кедир!
Инсанлар ахын-ахын,
Инсанлар дәстә-дәстә,
Күнәш нур сачыр, күлүр
Онларын башы үстә!

+5 ПИЛЛӘКӘН

Ушаг галхыр пилләкәнлә
Дејир: — Чых, дүш.
Сај өјрәнир, сајыр елә
Бир-ики, үч!

W ЧИЧӘК КӘТИРДИ

Бу, нә гәрибә итди,
Мәни көрүб
бирдән итди...
Гачыб узаға кетди!
Галын коллуға кирди,
Јох, јох, јенә,
Чыхыб мәнә,
Тез өзүнү јетирди,
Ағзында күл кәтирди!

ЭНЧИР

— Енеј... мәнә бахын бир
Мән әнчирәм, әнчирәм.

— Һај-күј салма, ај әнчир,
Сәни даһа дәрирәм.
— Дәрдин... о саатча је,
Гојма мәни сабаһа,
Белә дадлы, тәзәтәр
Көрә билмәзсән даһа!

✓ ПАПАГЛАР ✓

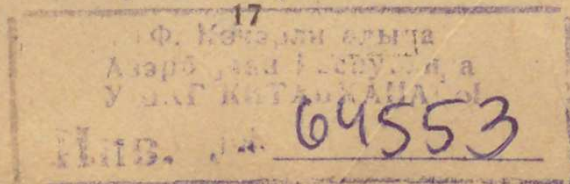
Мешәдә, ағачларда
Гара-гара папаглар,
Сахлајыр јувалары, —
Папаглары будаглар.
Төкүлүб папаглара
Чохлу-чохлу јарпаглар.
Онлары көрсәләр дә
Әл узатмыр ушаглар.
Чүнки гушлар папагда
Бала чыхарачаглар!

+5 СӘДАГӘТ

— Кимдир ејванымызда?
— Бу, гарангушду кәлди.
Кетмишди илк пајызда,
Јаз олду, учду кәлди.

+5 ҺАНЫ?

Балача гыз ојанды,
Пәнчәрәдән бојланды.

Һарајлады ананы:
— Һаны, улдузлар, һаны?!
— Кедиб булуд-отаға,
Сәнин кими јатмаға!

5 ЗОҒАЛ

Јарпағлары
Јашыл-јашыл
Мејвәләри
Гызыл-гызыл.
Рәнки алдыр,
Бу, зоғалдыр!
Сыра-сыра,
Сырға-сырға!
Бәзәјибдир
Будағлары,
Санки јолка
Чырағлары.

5 ГАЈЫГ—ЈАРПАГ

Көлдә гајыг-јарпаға,
Минди кичик гурбаға.
Гајыг-јарпаг апарды
Гурбағаны узаға!

ДАҒ ЧАЈЫ

Ахар дағ чајы,
Дағын ағ чајы.

Чај—даға кәмәр,
Булуддан кәләр,
Кәләр, дурулар,
Тез-тез бурулар.
Јолу көлкәдир,
Дөнкә-дөнкәдир.
Далға бөјүкдүр,
Көпүк-көпүкдүр.
Һеј даша-даша
Чырпылар даша.
Саһили өпәр,
Дамчылар сәпәр.
Дүзүләр, ахар,
Сүзүләр ахар.
Јерин гатындан,
Гаја алтындан
Һүндүрдән кечәр,
Күләр, шән кечәр.
Шәләлә олар,
Бир һарај салар.
Сүр'әти ити,
Салар нәрилти,
Ахар узаға,
Ахар дағ чајы,
Кечдији даға
Бахар дағ чајы

5 БАЈРАМ ✓

Јетишди бајрамымыз,
Јелләнди бајрағымыз!
Һәр јер бәзәнди гәшәнк,
Шүар, чичәк, шар, фишәнк...

+ + 0 ДЭЈДИ

Будаг будағы әјди,
Будагда һејва дәјди,
Бир сөз дедим достума
Јаман хәтринә дәјди.

ХОРУЗЛАР

Бу далашган хорузлар,
Көзләри ган хорузлар,
Бири-биринә сары
Узаныб боғазлары.
Елә һарај гопарыб,
Түкләри дә габарыб.
Елә гызғын олублар,
Санки гузғун олублар.
Дајаныблар көз-көзә,
Түкләри низә-низә.
Ганадлары—гара јел,
Далғалы, јелкәнли сел...
Хәнчәрдир димдикләри,
Ган олур чимдикләри.
О гәдәр далашдылар,
О гәдәр долашдылар,
Хорузлардан күсдүләр,
Башларыны кәсдиләр.

ЗООПАРКДА

Фил узатды хортумуну,
Көрән кими Кәрим ону,

Елә чашды,
Елә чашды,
— Аман! — дејә горхуб гачды!

+ + 5 АЈ

Кәлди тәзә ај,
О нәдир, ај, ај,
Көјдә ораг вар,
Бу ки, Ајдыр, Ај!

+ 5 ТӘКӘР

Әввәл һавајла долан,
Сонра бәркијән тәкәр,
Онун резиндән олан
Палтарыны ким тикәр?!

+ 9 СЫРҒАЛАР

Лаләнин гулағында
Гоша килас—сырғалар,
Јемәз бу киласлары,
Бүтүн күнү јырғалар.

ҮФҮГЛЭР

Үфүглэр каһ бозарыр,
Үфүглэр каһ гызарыр.
Каһ күмүш кими парлаг,
Каһ да мави, сары, ағ!
Чәмән кими мин чүрә
Рәнкә чалыр үфүглэр,
Бәлкә сәһәр чағындан,
Бәлкә ахшам чағындан
Бәлкә көј гуршағындан
Рәнкләр алыр үфүгләр?!

ЈҮКЛҮ АРЫ

Учурду ары
Сәһәрдән бәри,
Өпүрдү бир-бир
Күл-чичәкләри.
Чичәкләр алды,
Ағды, гонурду,
Ары онлара
Бир-бир гонурду.
О бүтүн күнү
Јығыб жүкүнү
Кери гајытды,
Булудлар бирдән
Күнү гаралтды.
Јағды бир јағыш,
Јағды кур јағыш!
Тут бир учундан
Тутуб чых көјә.
Ары кирди тез

Гоншу пәтәјә.
Јохду күнаһы,
Бу гоншу пәтәк
Олду пәнаһы.
Анчаг ки, горхуб
Чәкилди кери.
Көрдү пәтәкдә
Һирсли көзләри.
Гоншу арылар
Вызылдашдылар,
Пычылдашдылар,
Јағыша көрә
Јер көстәрдиләр,
Јемәк вердиләр,
Су кәтирдиләр.
Бу жүклү ары
Чөлә бахырды,
Јағыш јағырды,
Сел-су ахырды...
Чох разы галды
Белә көмәкдән,
Јағыш кәсән тәк
Учду пәтәкдән.
Ары говушду
Өз анасына;
Евинә чатды,
Өз шанасына
Балы бошалтды.

ХЭЗЭРИМ

Мэним эзизим,
Хэзэрим,
Мэним дэнизим,
Көвһэрим,
Хэзэрим!
Мэним дилимдэ
Эзбэрим,
Доҕма елимдэ
Эсэрим,
Хэзэрим!
Мэним гүдрэтим,
Зэфэрим,
Мэним шөһрэтим,
Үүнэрим,
Хэзэрим!

РАҢАТДЫР

Нэ дејим, бу ајыја,
Узаныб чарпајыја.
Даһа галхмаг истэмир,
Мэнэ бахмаг истэмир.
Дејирэм ки,еј ајы,
Мэнимдир бу чарпајы.
Һеч нэ алмыр вечинэ,
Көр нэ сөјләјир мэнэ:
— Лајла чал, мәни јатдыр,
Бу јер јаман раһатдыр!

МӘКТӘБ ЈОЛУ

Ушагла долу
Бу мәктәб јолу
Елә узаныр,
Һеч вахт дајанмыр.
Чатыр һәр јерэ,
Кәндэ, шәһәрә!
О дөнә-дөнә
Узаныр јенә.
Бу шәрәфли јол
Дајанмыр бир јол.
Чеврилир чаја
Кедир тарлаја,
Кедир зәмијә,
Кедир кәмијә.
Кечир буругдан,
Кечир горугдан.
Кечир дэниздән,
Дәрэдән, дүздән,
Чыхыр зирвәјә,
Јүксәлир көјә.
Дајанмыр бир ан
Кечир фәзадан,
Һәр јердән кечир,
Өмүрдән кечир.
Ғызыл шүадыр,
Күнәшә чатыр.
Сафдыр, тәмиздир
Бу мәктәб јолу!
Һәр вахт эзиздир,
Мүгәддәс, нурлу,
Ушагла долу
Бу мәктәб јолу!

АБДУЛЛА ШАИГ

*Анадан олмасынын 100 иллији муна-
сибәтилә*

Үфүгләрин гашында
Нәһәнк бир дағ көрүрүк,
Өзүнүн жүз јашында
Шаиги сағ көрүрүк.

О сәнәткар хејирхаһ,
Меһрибан, садә, мунис...
Ата-анамыз кими
Һәмишә доғма, әзиз...

Бизә бир баһар кими
Вериб үрәк одуну,
Көзәл сәнәткар кими
Биз дә севирик ону.

Мүбаһисә едибләр
Ушаглар бүтүн күнү,
Өмрү боју севибләр
Һәччә кедән түлкүнү.

Бир гыз данышыр бизә:
— Мө'чүзәдир, мө'чүзә.
Көзү көрмүр нәнәмин,
Охудар китаблары,
О да сеvir үрәкдән
Биз севән сәнәткары.
Ахшам үз тутуб мәнә
Јалварды: «Ал чанымы»
Анчаг ки, оху мәнә
Бир дә «Тыг-тыг ханымы».

Бир оғлан фикрә кетди,
Белә бир сөһбәт етди:
— Охујурдум ше'рини
Мән Абдулла Шаигин
Каһ довшандан, кечидән,
Каһ хоруздан, пишикдән,
Көрдүм ки, гулаг асыр
Кичик бачым бешикдән.

Үфүгләрин гашында
Нәһәнк бир дағ көрүрүк,
Өзүнүн жүз јашында
Шаиги сағ көрүрүк.

Севкиси, мәһәббәти
Гәлбимиздә јашајыр,
Онун бөјүк сәнәти
Гәлбимиздә јашајыр!

ТАПМАЧАЛАР

1

Нә јатар, нә усанар,
Узанар, һеј узанар

(Јол)

2

Дурду үфүг гашында,
Сонра дағын башында

(Булуд)

3

Гырмызы рәнк, сары рәнк,
Яшыл рәнк,
Ким тапар, нә демәк?!

(Ишыгфор)

4

Евләр, күчәләр, мејданлар,
Бир дә ки, сајсыз инсанлар.

(Шәһәр)

5

Гучағына сулар ахар,
Гучағындан нур бурахар

(Електрик стансијасы)

6

Көпүкләнәр, селләнәр,
Ағ пәрдәдир, јелләнәр.

(Думан)

7

Даш галдырар, даш төкәр,
Һүндүр бир бина тикәр.

(Кран)

8

Релсләр үстә јашајар,
Адамлары дашыјар.

(Гатар)

28

9

Булудлары јара-јара,
Бирчә анда
Јахынлашар узаглара.

(Тәјјарә)

10

Пәрдә ачылыр,
Пәрдә өртүлүр,
Адамлар бахыр,
Гәмләнир, күлүр.

(Театр)

11

Кайнатда нәһәнк шар,
Бурда инсанлар јашар.

(Јер күрәси)

12

Өзү судан алыныр,
Көмәјилә нур јаныр,
Гапы зәнки чалыныр.

(Електрик)

13

Пианоја бәнзәјән,
Һәрфләрлә бәзәнән
Дилләри вар,
Бармагларла тәрпәнән

29

Элләри вар,
Вәрәгләрә сөз јазар.

(Јазы макинасы)

14

Башымыз үстүндә
ошар дәнизә,
Чән-думан, гар-јағыш
көндәрәр бизә.

(Көј)

15

Гатлары сыхылар,
Јелпич тәк
Ачылар, јығылар,
Јајылар хош сәси,
Хош сәси, нәғмәси

(Гармон)

16

Өзү кобуд
Анчаг зәриф дилләри вар,
Элләрини
Бу ағ дилләр үстә апар,
Аһәнк долу бир сәс гопар.

(Пиано)

17

Скрипка, контрабас,
Тамтам, арфа, нағара,
Виолончел, тромбон,
Факот, габој, китара,

30

Бүтүн бу аләтләри
Бир јердә чаланлара
Нә дејирләр, көрәсән?!

(Оркестр)

18

Горујур еви
Үстүндә ачар.
Әкәр бағлыса,
Ким ону ачар?!

(Гапы)

19

Јатыр нәһәнк
Балиналар гучағында.
Нә'рә чәкир
Фыртыналар гучағында

(Океан)

20

Өзү топ,
Дәјирми!
Кәс, ичи
Көз кими!

(Гарпыз)

21

Ичиндә буз, шахта, гар,
Нә галса, тәзә галар!

(Сојудучу)

31

Бир тәпәдән дүшүрәм,
 Буз үстә сүрүшүрәм.
 Санки дөнүрәм желә,
 Учурам күлә-күлә.
 Нәдир мәни апаран,
 Сағ олсун буну тапан!

(Хизәк)

Од-аловсуз јанар, чағлар,
 Исти чајы исти сахлар!

(Термос)

ЕВДӘ ТӘКДИР

— Еһеј... Фәрид...
 Кәл јаныма,
 Кедәк футбол мејданына.
 Евдә гысыб нәфәсими
 Чыхартмадым мән сәсими.
 О чағырды мәни јенә,
 Әл чәкмәдән дөнә-дөнә.
 Чыхыб дедим
 Бу достума, јолдашыма:
 — Мән кетмирәм. Евдә тәкдир,
 Бахачағам гардашыма!

ҢИРСЛӘНӘН ОҒЛАН

Ңирсләниб оғлан,
 Ңирсләниб јаман!
 Күсүб һамыдан.
 Төкүлүб булуд
 Гашы-габағы,
 Салланыб јерә
 Дәвә додағы.
 Ңеч кимә бахмыр,
 Күчәјә чыхмыр.
 Үзү гаралыб,
 Ону дәрд алыб.
 Төкүр көз јашы,
 Ңә вар ки, онун
 Бөјүк гардашы
 Велосипеди
 Вермәди, кетди.
 Јахшы да етди.
 Ңә олуб ахы,
 Башы ашағы,
 Әјләшиб. Амма
 Ачылмыр јенә
 Гашы-габағы!
 Бир бахын она,
 Ңирсли оғлана.
 Бу көзәл оғлан
 Санки шир олуб,
 Аман, ај аман,
 Ңә кифир олуб!

ЕЈНИ СӨЗЛӘР, БӘС МӘ'НАСЫ?

1

Дәрһал күчүнә одун
Алышыб јанды одун.

2

Гызым, көтүр, гөләм јаз,
Өлкәмизә кәлди јаз.

3

Ај көјдә јана-јана,
Ишыг сәпир һәр јана!

4

Мән чырпырам тут,
Бир-бир көјдә тут.

5

Көзәлдир сәндә сач,
Күнәш кими ишыг сач!

6

Кедирәм баға сары,
Алмалар вар: ал, сары.

7

Јүјәни тез мәнә ат,
Көзләјә билмәјир ат!

8

Әлин сојугдан
Олубдур чат-чат,

34

Тәләс, тез елә
Гардаш, кәндә чат!

9

Нечә рәнкә чалыр көј,
Гырмызы, ал, јашыл, көј...

10

Ачар вар, ачар,
Гапылар ачар.

11

Дәјиб гајаја-даша,
Су ахыр даша-даша.

12

Пајызда дәјди үзүм,
Мән ону нечә үзүм?!
Һеч баға кәлмәмишәм,
Ахы гарадыр үзүм!

13

Бизим арамызда бары,
Гој сөкүлсүн, учсун бары!

14

Ишләдим, әлимдә бел,
Аз гала әјилсин бел!

15

Бу Топлан јахшы итди,
Бирдән думанда итди.

35

БАҒЧАДАН МӘКТӘБӘ

1

Нә көзәл гыздыр Севда
Үч ил галды бағчада.
Севди шән ушаглары,
Бир дә ојунчаглары.
Онларла ојнајарды,
Гарышар, гајнајарды...
Севәрди бу достлары:
Күлбәнизиди, Илгары,
Сәнәми, Е'тибары.
Дүзәлдәрди чарпајы,
Бурда јатарды ајы.
Топланы сәсләјәрди,
Чејраны бәсләјәрди.
Бурда кәлинчик варды,
Көзләрини ачарды.
О зәрифди, гәшәнкди,
Гәшәнкликдә чичәкди.
Һөрүкләри гапгара,
Гашларыса ајпара.
Һамы севәрди ону
Гызыл рәнkdәјди дону.
Бә'зән фикрә чумарды,
Көзләрини јумарды.
Бә'зән исә динәрди,
Күләрди, севинәрди.
Севданын јахын досту
Көзәл кәлинчик олду.
Ојунчаглар рәнkbәрәнк:
Газ, өрдәк, аслан, пәләнк.
Ојунчаглар оларды
Севданын дөрд тәрәфи,

Ојунчаглар—севинчи,
Ојунчаглар фәрәһи.

2

Нечә ајдыр ки, Севда
Галмыр даһа бағчада.
Севдасыз ојунчаглар
Бәлкә дарыхачаглар?
Јох, онлары ојнадыр
Инди башга ушаглар.
Анасына әл едир,
Севда мәктәбә кедир.
Кедир мәктәбә сары
Онун бүтүн достлары.
Көрүр мәктәб јолунда
Күлбәнизиди, Илгары,
Сәнәми, Е'тибары.
Кечә-күндүз дост кими
Инди онун һәмдәми
Карандаш, китаб, дәфтәр,
Бир дә бүтүн һәрфләр!
Өјрәниб зәнк сәсинә,
Һәм јазы лөвһәсинә,
Һәм јахын адам кими
Севиб мүәллимини.

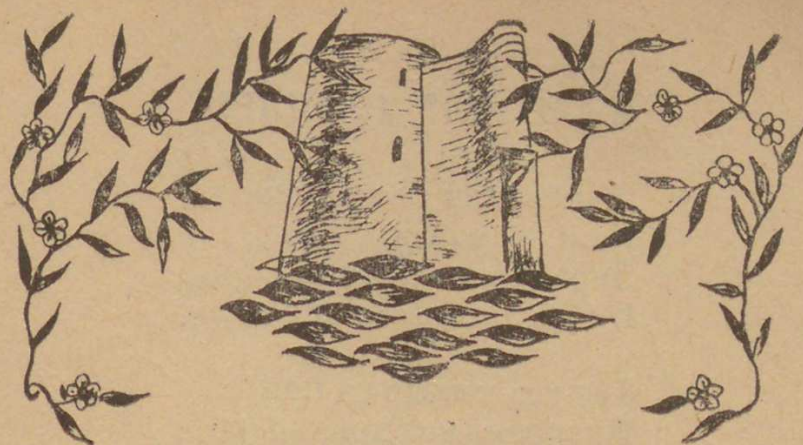
3

Севиб мәктәби Севда
Бағча да дүшүр јада.
Әлвида, ојунчаглар,
Ојнамаға вахтмы вар?!
Јох, јох, Севда вахт тапыр,
Јенә гарғы ат чапыр.

Ајрылмыр топланындан,
Ајрылмыр чејранындан.
Дүзэлдир чарпајыны,
Јатыздырыр ајыны.
— Һәләлик, ојунчаглар,
Ахы мәним дәрсим вар!
Гәлбиндә бөјүк һәвәс,
Севда һазырлајыр дәрс.
Севиб мәктәби Севда,
Бағча да дүшүр јада!

КӘДӘРЛИ НӘРКИЗ

Нәркиз көр һарда битди,
Бағдан кәнарда битди.
Зәрифди јарпаглары,
Зәрифди сачаглары.
Белә көзәл, тәзәтәр,
Дејирди: — Кәл, мәни дәр!
О гәдәр тәнһа галды,
Ону дәрд-кәдәр алды.
Бир күн бир дозангурду,
Кәлди, јанында дурду.
Деди: — Нә олуб сәнә,
Бир бах көзәллијинә.
— Еһ, мәни ки, көрән јох,
Севинән јох, дәрән јох...
Бу дәрдлә галачағам,
Тезликлә солачағам!

Оху, өјрән, кәз, таны доғма Азәрбајчаны

КЭЛБЭЧЭР ЈОЛЛАРЫ

Дағлардан башлананда
Кэлбэчэрин јоллары,
Зирвэлэрдә ағарыр
Бу јолларын голлары.

Тез-тез чыхыр гаршыја
Көзләнилмәз дөнкэлэр;
Дөнкэлэрин башында
Булуд-булуд көлкэлэр!

Каһ јохуш, каһ да ениш,
Јоллар елә даралыр,
Гатылашыр көлкэлэр,
Санки һава гаралыр.

Ачылыр гаршымызда
Нечә-нечә мәнзәрә.
Зирвэлэрдир бүрүнән
Мин шәфәгә, мин зәрә!

Јоллар енир дәрәјә,
Дәрә—бир гују диби.
Бу јоллар кечиб-кедир
Јер алтдан кечән кими.

Бирдән јоллар дәјишир,
Инди галхыр јухары,
Елә галхыр ки, бурдан
Көрүрсән булудлары!

Раст кәлирсән, дәјишән
Башга бир мәнзәрәјә,
Даһа галхмыр јухары,
Јоллар енир дәрәјә.

Ачыр ағзыны дәрә,
Ачыр әждаһа кими,
Јарызүлмәт гојнунда
Удур бир каһа кими.

Јенидән галхыр јоллар,
Галхыр уча бир јерә,
Галыр гују дибиндә
Ашағыда бу дәрә!

Еј дост, ајаг сахла, дур,
Бу јердән кечмә, кечмә,
Ахыр дағ әтәјиндән
Чан дәрманы бир чешмә!

Енир, дүшүр јоллара
Дағларын әтәкләри,
Сәрки ачыб көстәрир
Күлләри, чичәкләри!

Пәрдә кими јелләниб
Кечир думан ахыны,
Көрүрсән нә узағы,
Көрүрсән нә јахыны!

Бирдән куршад башлајыр,
Гопур елә бир туфан,
Гајалар башын үстә
Ја чәтирдир, ја таван!

Чөркө-чөркө узанан
Жумру-жумру гајалар,
Санки дуруб дөвөлөр,
Санки дуруб ајылар...

Сахлајыр гучағында
Күләкләри, јелләри,
Дағларын, гајаларын
Тәбии тунелләри!

Елә бил ки, чыхмысан
Кәзмәјә, әјләнчәјә,
Бу енишләр, јохушлар
Чеврилир јелләнчәјә!

Тәртәр—бу кур дағ чајы,
Бу јолларын гардашы.
Ахыр бир гылынч кими,
Бу јолларла јанашы.

Кечдикчә дағлар боју
Кәлбәчәрин јоллары,
Зирвәләрдә ағарыр
Бу јолларын голлары.

Билирсән, сәни јоллар
Көзәл јерә апарыр,
Булудларын јанына —
Кәлбәчәрә апарыр!

ДАҒДА ЈАҒЫШ

Дағда јағыш
Кәтирди гыш.

Елә јағды,
Сел-су ахды.
Булуд јундан
Иплик чыхды,
Бу ојундан
Јағыш јағды.
Һәр дамла нур,
Буллур-буллур.
Әввәл-әввәл
Тел-тел јағды,
Сонра чошуб
Сел-сел јағды.
Көјүн һирси,
Гашгабағы
Төкдү мин-мин
Бојунбағы.
Бојунбағы
Ағды, ағды,
Дајанмады,
Јағды, јағды!
Бир јол ачды,
Ашды, дашды...
Бирдән елә
Күчләнди ки,
Төкдү јерә
Ведрә-ведрә.
Бир ан чәкди,
Бу, нә ишди,
Бирдән-бирә
Сакитләшди.
Инди јағды
Көјдән јерә
Гәтрә-гәтрә.
Нә күс, инчи,

Нә дә барыш,
Инчи-инчи
Јағды јағыш!
Бәс јағдыран
Кимди, кимди,
Палыд чимди,
Дағ-даш чимди.
Чатды јерә
Булуд—шалын
Сачаглары,
Јерин-көјүн
Дајаглары.
Јағды јенә
Дөнә-дөнә.
Јағды јағыш,
Кәтирди гыш.
Һава дөнүб
Бомбоз олду,
Бумбуз олду.
Һәзинләшди,
Пычылдашды,
Кәскинләшди,
Ашды-дашды.
Гәһгәһәјлә
Јағыш күлдү.
Һәр тәрәфә
Дүрр төкүлдү.
Јағды јағыш,
Кәсилмәди.
Бу инчиләр
Әскилмәди.
Јағды јағыш,
Гарыш-гарыш.
Һәр шеј јенә

Дөнә-дөнә
Көзәлләшди,
Тәзәләшди.
От битирди,
Күл битирди,
Даға јенә
Јаз кәтирди.

ЈАЈЛАГЛАР

Дағлар—рәнкарәнк,
Гүввәтли, нәһәнк...
Кимсә дағлара
Рәнк чәкибдир рәнк!
Башы булудда,
Јатыб сүкутда.

Чичәкләрә бах:
Сары, јашыл, ағ!
Онлар—күлүмсәр,
Ишыглы, парлаг!
Халыдыр, халы,
Дағларын јалы.

Чобан түтәји,
Чалыр үрәји.
Сүрүјлә долу
Бир дағ әтәји.
Һәр јан сәфалы,
Сәрин, шәфалы!

Силсилә дағлар
Көјләри сахлар.

Дағлар гојнунда
Чохдур јајлаглар.
Чохдур һәр јанда,
Азәрбајчанда!

Һава гаралар,
Чән-думан алар.
Ики-үч саат
Думанда галар.
Тутар һәр заман
Јајлағы думан.

Булудлар чөкәр,
Көј һарај чөкәр,
Бу дағлар үстә
Кур јағыш төкәр.
Јағар һәр јана,
Дөнәр лејсана...

Бир көздүр булаг,
Бир сөздүр булаг...
Ахар елә бил
Будагдыр будаг!
Өзү буздур буз,
Һәр дамла улдуз!

Бу јајлаг көзәл,
Дәрә-дағ көзәл,
Чәмәндә һәр күл,
Һәр јарпаг көзәл!
Бујур, даға кәл,
Кәл, јајлаға кәл!

ЈАШЫЛ ГӘСӘБӘ

«Исмајыллы лөвһәләри»

Бура—јашыл гәсәбәдир,
Һәр аддымы гәләбәдир.
Евләр тәзә, бағлар тәзә,
Көһнә-көһнә дағлар тәзә.
Тәптәзәдир күчәләри,
Күндүзләри, кечәләри.
Нечә јашыл таласы вар,
Нечә јашыл галасы вар.
Дилдә кәзир хош тә'рифи
Бизим јурдун кушәсидир,
Кәзмәјә чых, дөрд тәрәфи
Азәрбајчан мешәсидир.
Бура јашыл гәсәбәдир,
Һәр аддымы гәләбәдир.

КИРДМАНЧАЈ

Мәшһур чајдыр Кирдманчај,
Јаман чајдыр, јаман чај...
Јарғаны, дәрәси вар,
Һај-күјү, нә'рәси вар.
Көзә көрүнмәсә дә
Дағ јыхан гүввәси вар.
А Кирдманчај, Кирдманчај,
Гонағындыр думан, чај...
Сәнин ојлағын кениш,

Сәнин јатағын кениш...
Синән дашларла долу,
Дағ јолусан, дағ јолу.
Сылдырымлы гајаны
Јериндән ојнадан чај...
Сәнин кими чај һаны,
А Кирдманчај, Кирдманчај!
Елә ки, чүр'әтләниб,
Елә ки, гүввәтләниб
Сән јүрүшә чыхырсан,
Дағ-гајаны јыхырсан.
Бир һарај гопарырсан,
Гајалар апарырсан.
Гәдим чајсан, чох гәдим,
Тарихдир—һәр гәдәмин.
Өтүб кечир заман, чај,..
А Кирдманчај, Кирдманчај!

ГАРА НОҺУР

Бу маһалда
Сәнин адын нијә мәшһур,
Гара Ноһур, Гара Ноһур?
Күнәш үчүн, улдуз үчүн
Сән бир күзкү,
Дөрд тәрәфдә гамышларын
Сүнкү-сүнкү.
Де, суларын
 Һара һопур,
Гара Ноһур, Гара Ноһур?!
Гара Ноһур мешәсинин
Сирдашы сән,
Бу мешәнин үзүјүнүн

Бир гашы сән...
Јағыш јағыр,
Сујун үстү чопур-чопур,
Гара Ноһур, Гара Ноһур!
Сакит көлсән,
Нә ләпән вар, нә дә далған,
Гамышлардыр
Сәнин достун, сәнин архан!
Туфан гопур,
Дүнја гопур,
Сән горхмурсан,
Гара Ноһур, Гара Ноһур!

ГАЛАЧЫГ

Гајалары, дағлары
Чыха-чыха кедирик,
Өтүб көзәл бағлары
Галачыға кедирик.
Каһ чәмән, каһ чөл, тарла,
Каһ да дәрә көрүнүр,
Бирчә дәфә бахмагла
Мин мәнзәрә көрүнүр,
Дөрд тәрәфи мешәдир,
Дөрд тәрәфи дағ, кәдик.
Јолумуз күнәшәдир,
Ахыр бу кәндә кәлдик.
Һәмишә, дәстә-дәстә
Инсанлардыр гонағы,
Булудлар башы үстә,
Думанлардыр гонағы.
Бурда вардыр пилләләр
Кәлин, булуда чыхын,

Һәтта көжә милләнәр
Ракети Галачығын.
Көзәл кечир һәмишә
Баһары, јајы, ғышы,
Әли чатыр күнәшә,
Болдур гары, јағышы.
Көзәлдир тәбиәти,
Һәр аддымы, кушәси.
Онун бөјүк сәрвәти
Мешәдир, дағ мешәси.
Бүрүнсә дә думана,
Она күнәш, ај јахын.
Јајылыбдыр һәр јана
Шөһрәти Галачығын.

ЛАҢЫЧ УСТАЛАРЫ

Чохдандыр һејран гојуб
Обалары, елләри,
Лаһыч усталарынын
Ишләри, әмәлләри.
Бујур, дағ кәндинә кәл,
Һансы һәјәтә кирсән,
Бурда завода бәнзәр
Гајнар һәјат көрәрсән.
Гаршылајар усталар
Сәни күләр бахышла
Таныш едәр вурдуғу
Нечә-нечә нахышла.
Көрәрсән ки, онларын
Ғызылдандыр әлләри,
Мин тәрифә лајигдир
Ишләри, әмәлләри.

Чох бөјүкдүр гүдрәти
Лаһыч усталарынын
Дүнја кәзир шөһрәти
Лаһыч усталарынын.

БАСГАЛ

Гәрибә јердир Басгал,
Чох демирәм, бир јаз гал!
Кәз бағы, кәз бағчаны,
Белә бағча, бағ һаны?!
Бу кәндин күчәләри
Гәрибә күчәләрдир,
Хатырладыр шәһәри,
Бу ки, гәдим шәһәрдир.
Тәбиәти марағлы
Адамлары марағлы
Дуз-чөрәкли, гонағлы...
Кәндин өз адәти вар,
Өз вары, сәрвәти вар.
Бүтүн Азәрбајчана
Јајылан шөһрәти вар.
Һамы, һамы аз гала,
Гонағ кетсин Басгала.
Достум, кәл, бу мәканы
Өзүн көр, өзүн таны,
Гәрибә јердир Басгал,
Бары, бурда бир аз гал!

ИЧӘРИШӘҢӘР

Абидәдир елә бил
Бу гала диварлары,

Тәкчә диварлар дејил,
Халгын эзми, вугары!
Гәдим, көһнә бир шәһәр
Диварлар арасында,
Јашајыр хатирәләр,
Һасарлар арасында
Диварлар чәнкавәрин
Нәһәнк, полад голлары,
Кәсилиб дүшмәнләрин
Бу голларла јоллары!
Бу гала шәһәридир
Бакымызын тәмәли,
О гәдим евләридир,
Бакымызын әввәли!

Көрмәк лазым бу јердә
Илк көрүнән инсаны?!
Бапбалача шәһәрдә
Илк очаг јери һаны?!
Һаны илк һәјәт-бача,
Илк гурулан ев-ешик?!
Һаны, јенә дил ача
Јырғаланан илк бешик?!

Кәз бу гәдим шәһәри,
Гарыш-гарыш кәз, долан,
Бир тарихдир һәр јери;
Һәр күчә, һәр тин, далан!
Һәр шеј тәзә көрүнүр
Көһнә олса да тамам,
Думанлара бүрүнүр
Минарә, мәсчид, һамам.

Ширваншаһлар сарајы
Шәһәрин тачы кими.

Бурда јох онун тајы,
Бир үзүк гашы кими!
Јарыјолда гырылан
Узанан чәркәләрдир.
Илан кими гыврылан
Балача дөнкәләрдир.
Горх һа, бирдән азарсан,
Дајанма, кәзә-кәзә,
Бирчә анда чатарсан
Дәринлијә—мәркәзә!
Әзиздир сәнә шәһәр
Хәзәр дәнизи кими,
Дардыр бә'зи күчәләр
«Вагон дәһлизи» кими.
Бурда евләр даһа сых,
Кип-кип дүзүлмүш китаб.
Һүнәрин вар, бурдан чых,
Бөјүк, кениш күчә тап!
Олса да гују дибі,
Хошдур бу мәнзәрәләр,
Дурур күнәш, ај кими
Үз-үзә пәнчәрәләр!
Һәлә гоншу ејванлар
Јахындыр бир-биринә.
Һәлә кичик даланлар
Узаныр лап дәринә!

Јенә чыхыр гаршына
Һәр аддымда дөнкәләр,
Кечән әсрдән бахар
Сәнә гара көлкәләр...
Кәз јенә дә һәр јери,
Көһнә базарыны көр,
Сев, дуј гәдим шәһәри,

Тәзә баһарыны көр!
Бу шәһәр илк сәһәрдир,
Сәһәрин илк чичәји!
Бу шәһәрдә шәһәрдир,
Һәм шәһәрин үрәји!

НАБРАН

Набран бизим торпагда
Ән көзәл бир кушәдир,
Бир тәрәфи дәниздир,
Бир тәрәфи мешәдир.
Саһилдә ләпәләрин
Рәгс едир чичәкләри,
Кәлиб енир саһилә
Мешәнин этәкләри!
Мешә, җамҗашыл мешә,
Һәм кенишдир, һәм бөјүк,
Ағачлар чәркә-чәркә
Ағачлар бөлүк-бөлүк!
Дәниз нечә мәнзәрә
Јарадыр гучағында,
Кирир мин рәнкдән рәнкә
Мешәнин габағында.
Бүркү вахты мешәјә
Кириб, кәзиб, долан, јат!
Сонра дуруб өзүнү
Дәниз гучағына ат!
Кәзсән көзәл Набраны,
Сән көрәрсән һәмишә,

Сағ тәрәфиндә дәниз,
Сол тәрәфиндә мешә.
Көз охшајыр көзәллик,
Чығыр, тәпә, җамач, дик,
Сағ тәрәфи мавилик,
Сол тәрәфи мавилик...
Бу көзәл јер охшамаз
Нә даға, нә арана,
Динчәлмәк истәсән кәл
Гонаг кими Набрана!
Набран—бизим торпагда
Ән чәннәт бир кушәдир,
Бир тәрәфи дәниздир,
Бир тәрәфи мешәдир!

САЛАМ, КӘПӘЗ!

«Көј көл лөвһәләри»

Сәнә гонаг кәлмишәм ки, Кәпәзим,
Кечә-күндүз һеј доланым, һеј кәзим!
Үч күн сәнә салам верә билмәдим,
Чүнки үч күн сәни көрә билмәдим.
Итирсә дә думан сәни, чән сәни,
Көрдүм бу чән арасындан мән сәни!
Дүшән кими сәнә күнәш ишығы,
Мәнә сары бахдын јерә — ашағы.
Салам, Кәпәз, дағ вугарым, дағ сәсим,
Гәлбим, одум, көзүм-чаным, нәфәсим!
Мәним үчүн адичә дағ дејилсән,
Тарихләрдән әфсанәләр дејирсән!
Сән кечмишин хатирәси, синәси,
Гәдим дөврүн бир театр сәһнәси!
Көрдүм сәнин нечә-нечә бүрчүнү,
Гүдрәтини, гүввәтини, күчүнү!
Булудларда гала-гала мөһтәшәм,
Гәср-гәср, гала-гала, мөһтәшәм!

Цэнкавэрсэн—илдырымла дөјүшэн,
Ганадланан уча зирвэн көјлэ тэн!
Сэн гызылым, сэн көвһарим, сэн инчим,
Јерэ-көјә сығышмајан севинчим!
Салам, Кәпәз! Дағ вугарым, дағ сәсим,
Гәлбим, одум, чаным-көзүм, нәфәсим!
Итирсә дә думан сәни, чән сәни,
Көрдүм бу чән арасындан мән сәни!

+ КӨЈ КӨЛ

Көј көл—дағлар баласы,
Бу дағлардыр бешији,
Күн, ај—ата-анасы,
Мешәләр — ев-ешији.
О, дағларын көзүдүр,
Һәмишә дә ишыглы,
Ән парлаг бир күзкүдүр
Шәфәгли, јарашыглы...
Көј көл севмәз һај-һарај,
Севдији бир сүкутдур.
Күзкүсүндә күнәш, ај,
Бир дә көјдүр, булуддур.
Нә дурур дағбаласы,
Нә боја-баша чатыр,
Јенә мави атлазы
Үстүнә салыб јатыр.
Көзәлликдә тәкдир тәк,
Билир јохдур әвәзи,
Көрүр сәһәр күнәш тәк
Кешикчиси Кәпәзи!
Гуртармыр көзәллији,
Дағларын гучағында.
Сахлајыр тәзәлији
Галыр көрпә чағында.

ГАРАКӨЛӘ КЕДӘН ЧЫҒЫР

Көј көлүн саһилиндән,
Гајаларын белиндән
Ашыб кечән бу чығыр,
Сонра јухары чыхыр.
Сары халыдыр, халы,
Кечир јамачы, јалы.
Бу чығыры хәзәлләр
Чичәк кими бәзәрләр.
Чығыр боју һәмишә
Көрүнүр галын мешә.
Вәләс, фысдыг бојабој..
Гушларса тој гурур, тој...
Һәр аддымда күл-чичәк,
Һәр аддымда көбәләк.
Кәпәнәк сәнә јолдаш,
Нә гәдәр мамырлы даш.
Јола ағач јыхылыб,
Көрпү тәк үстүндән аш!
Чығыр галхыр јухары,
Кедир дүз көлә сары.
Сән бәләдчи чағырма,
Јол кетсән бу чығырла,
Раһатча, күлә-күлә
Чатарсан Гаракөлә!

АХШАМ ДҮШҮР КӨЈ КӨЛӘ

Ахшам дүшүр Көј көлә,
Баха билмир көј, көлә.
— Сағ ол! — дејиб булуда,
Батыр дәрин сүкута.
Она дөрд јанда мешә

Бир дајәди һәмишә!
Мин-мин рәнкә бүрүнмүр,
Даһа ајдын көрүнмүр.
Гаранлыг тутур ону,
Гаранлыг удур ону.
Итир, батыр јашыл көл.
Јатыр мышыл-мышыл көл.
Ахшам дүшүр Көј көлә,
Енә билмир көј, көлә!

✓
ДУМАНДА

+
Думан ахыр сүрүнүр,
Көј көл она бүрүнүр.
Думан көлүн
Ағ түлүнә чеврилир,
Бу јашыл көл
Сүд көлүнә чеврилир.
Дағын нәһәнк
Ағ күлүнә чеврилир.
Бир дост кими
Севир думан Көј көлү,
Јада салыр
Һәр бир заман Көј көлү.

ҮРӘЈИ ВАР...

Газандурмаз елә дағ,
Бәзәји вар, бәзәји.
Бу бәзәкдән тохунан
Ипәји вар, ипәји.
Һеч вахт севмәз сүкуту,
Көјдә сахлар булуду,
Мәнә тез доғма олду,
Истәји вар, истәји!
Шәфәг-шәфәг дағылан,
Зәррә-зәррә сыхылан,
Синәсинә јығылан
Шимшәји вар, шимшәји!
Вәфалыдыр вәфалы,
Чәннәт кими сәфалы,
Хәстәләрә шәфалы
Чичәји вар, чичәји!
Һәр чичәк—онун көзү,
Битмәз сөһбәти, сөзү,
Бир дағ олса да өзү,
Үрәји вар, үрәји!

✓ ЛЕЈСАН

Јағыш јағыр астадан
Бирдән дөнүр лејсана,
Дағ јериндә бу лејсан,
Севинч верир инсана,
Фәрәһ верир инсана!
Бу лејсан көјдән јерә
Төкүлүр ведрә-ведрә!
Мешә, чәмән, чөл чимир,

Дәрә, тәпә, көл чимир.
Һәр дамласы бир овуч,
Тут учундан көјә уч!
Ағлајыб һөнкүр-һөнкүр,
Көј јерә лејсан төкүр.
Бу, ади лејсан дејил,
Санки гуртаран дејил.
Күчлү бир лејсан јағыр,
Нечә дә асан јағыр.
Көј шаггашаг салыр сәс,
Елә бил учур Кәпәз.
Лејсан јағыр шырһашыр,
Дамлалар ашыр-дашыр.
Һамы пәнчәрәләрдән
Дуруб бахыр лејсана,
Дағ јериндә бу лејсан
Фәрәһ верир инсана,
Севинч верир инсана.

КҮЗКҮ КӨЛӘМ МӘН

Бујур, мәнә гонаг кәл,
Күзкү көләм, Күзкү көл!
Әкәр кәлсән үстүмә,
Әксин дүшәр күзкүмә.
Күзкүмдә һејран-һејран
Өзүнә бахар чејран.
Ајы јанымдан кечир,
Мәним сујумдан ичир.
Мән һардајам, мән һарда,
Дәриндә, гајаларда!
Кизләдиб чох узагда,
Дашлар, гајалар мәни,

Бу мешәдә, бу дағда
Кәз, долан ахтар мәни!
Салсалар да һај-һарај,
Тапмыр, мәни күнәш, ај!
Чәтин јола кәтир таб,
Мәни ахтар, мәни тап!
Сујум елә дурудур, —
Дурнанын көз јашлары,
Ајын, күнүн нурудур,
Сај мәнәки дашлары!
Һәр кәлән гонаг үчүн
Нәһәнк бир бүллурам мән,
Гаја, ағач, дағ үчүн
Бир күзкү олурам мән!
Јашыллыға бүрүнүр
Галдығым бу дар дәрә,
Әтрафымла көрүнүр
Нечә көзәл мәнзәрә!
Олсам да чох узагда,
Чәтин јола кәтир таб.
Бу мешәдә, бу дағда...
Мәни ахтар, мәни тап!!!
Бу дағ-дәрә, чәмән, чөл,
Билир мәнәм Күзкү көл!

САҢИЛДӘ ХИЈАБАН

Кәзмәјә чыхмаг үчүн
Һәр чүр мәнзәрәси вар.
Көј көлә бахмаг үчүн
Нечә пәнчәрәси вар.
Чәркә-чәркә узанан
Вәләсин көрпәсидир,

Хијабанда тохунан
Көј көлүн ләпәсидир.
Гајалар сулар үстә
Дајаныб гајыг кими,
Јарпаглар дәстә-дәстә
Титрәшир балыг кими.
Кәзмәјә чыхсан, күнәш
Һеч заман дүшмәз јада.
Јорулсан, бујур, әјләш
Гаја—скамјада.
Кәздикчә, бу хијабан
Узаныр, һеј узаныр,
Архасы мешә олан
Бир гајада дајаныр.
Көзәлликлә бој атыб
Бу саһил хијабаны.
Ону гуруб, јарадыб
Тәбиәтин бағбаны!

и + ~~и~~ **МАРАЛКӨЛДӘ**

Маралкөл—көзәл көлдү,
Елә ки, мәни көрдү
Достларла, ағачларла
Долдурду дөврәсини,
— Бах көр! — дејә гаршымда
Ачды көј сүфрәсини.
Бу көл беләчә ахы
Гаршылајыр гонағы!

**Севирсән сән ше'рләр,
Мә'налы, шән ше'рләр**

АЈ ЗЫҒ-ЗЫҒ!

Ај зығ-зығ,
Үзә чых!
Нә јаман чығырысан,
Де, кими чағырысан?!
Сәни будаг кизләдир
Јахуд јарпаг кизләдир?

Ај зығ-зығ,
Үзә чых!
Сән ки, гәшәнк бир гушсан,
Алабәзәк бир гушсан,
Амма бәрк чығырысан,
Бәс кими чағырысан?!
Ај зығ-зығ,
Мәндән горхма,
үзә чых!

ЈАҒЫШ ЈАҒЫР ДӘНИЗӘ

Дамлалар низә-низә,
Јағыш јағыр дәнизә.
Су үстү чопур-чопур,
Һәр дамла суја һопур.

Үстү инчи долу сап,
Көјдән асылыб галыр.
Кәтирмир бу јүкә таб,
Дәниз үстә гырылыр.

Кәһ тәјјарә јарадыр,
Кәһ фәвварә јарадыр.
Дәниздән бухар кими
Учуб гучур көјләри,
Көчәри гушлар кими
Бу күн гајыдыр кери.

Гајыдыр дәстә-дәстә,
Шәһләһир дәниз үстә.
Бу гуш-дамла нечә чох,
Сајы-һесабы да јох...

Бәлкә кәзир дән изи,
Елә дөјүр дәһизи.
Көчәри гуш-дамлалар
Чалыр санки лајлалар.
Бу да хош кәһир бизә,
Јағыш јағыр дәһизә.

ТАНЫШЛЫҒ

Трамвајчы трамвајы
Дурачагда сахлады.
Бу вахт балача бир гыз
Һөһкүр-һөһкүр ағлады.

Неч кәс, неч кәс бу гызы
Сакит едә билмәди,
Трамвај да елә бил
Даһа кедә билмәди.

Гыз да сакит олмады,
Нә кириди, нә күлдү...
Мунчуг-мунчуг көз јашы
Јанағындан сүзүлдү.

Бу вахт Фәрид од кими
Өзүнү јерә атды,
Јахынлашыб чибиндән
Гәшәнк јәјлыг чыхартды.

Ахан көз јашларыны
Силди јанагларындан...
Гыз кириди... «ој» сәси
Гопду додагларындан.

Елә көзәлдир бу гыз,
Бир күлдүр, дүрдәндир.
— Мәним адым Фәриддир,
Бәс сәнин адын нәдир?!

Гыз һејрәтлә, марагла
Баха-баха Фәридә,
Сөјләди: — Мәним адым
Фәридәдир, Фәридә!

Гәрибәдир, бу заман
Трамвај јола дүшдү.
Бу балача кишијә
Һамы бахыб күлүшдү.

АТЛАР ЧАПЫР

Бөјүк бир дүз
Тапыр атлар,
Бах, бу дүздә
Чапыр атлар,
Кур бир нәғмә
Чалыр атлар,
Бирдән јолдан
Сапыр атлар,
Сапан кими
Чашыр атлар!
Чашыр, јенә
Чапыр атлар!
Чапыр, чапыр,
Бир дәрәјә
Кәлиб чатыр!
Ағачлар вар:
Чадыр-чадыр!
Дәрә боју
Атлар чапыр,
Ағ, гәһвәји
Бир сел ахыр.
Бу чапачап,
Бу таппатап,
Бу куппакуп,
Бу туппатуп
Бир јел кими,
Бир сел кими...
Ахыр, ахыр,
Атлар чапыр...
Һәниртиси,
Кишнәртиси,
Нәрилтиси

Көжә чатыр,
Атлар чапыр...
Ајаглары,
Дырнаглары.
Санки дәмир,
Жерә дәјмир.
Көжә сары
Учур атлар,
Булудлары
Гучур атлар!
Атлар чапыр,
Атлар гачыр,
Ашыр-дашыр,
Күләкләрлә
Гучаглашыр!
Чапмағы бир,
Сапмағы бир,
Чашмағы бир,
Гачмағы бир,
Бир күтләдир,
Бир дәстәдир!
Сәһви дә бир,
Мәһви дә бир
Чапыр јенә
Дөнә-дөнә!
Галдым һејран
Сүр'әтинә,
Чүр'әтинә!
Бир-биринә
Бағлы олан
Бирлијинә!
Гүдрәтинә!
Нәфәсләри
Көрүк-көрүк!
Ағызлары

Көпүк-көпүк!
Олса белә,
Дөнүб јелә
Чапыр, чапыр,
Бир дағ чапыр,
Ашыб-дашыр...
Гызғын,
Чылғын
Бир илхынын
Башы үстә
Шимшәк чахыр,
Кәмәнд атыр,
Илхы чашыр,
Парчаланыр,
Шаһә галхыр,
Көпү јатыр,
Јатыр, јатыр,
Јаваш-јаваш
Аддым атыр,
Гачмыр даһа,
Чапмыр даһа...

ШЕ'Р СЕВӘН ГЫЗ

Мейманхана... кирәндә
Бошалан бир отаға
Тәзә күлләр көрәндә
Чәкилдим бир гыраға.
Күлләр столун үстә,
Күлләр—бөјүк бир дәстә!
Өзү дә фишәнк-фишәнк,
Әлван-әлван, рәнкбәрәнк...
Үстүндә вәрәг көрдүм,
Јахынлашыб көтүрдүм:

«Күлләри дәрдим бу күн,
Мән шаир әми үчүн.
Дәрдим ки тәзә-тәзә
Ше'рләр јазсын бизә!
Дәрһал билдим кимдир бу,
Кимдир јазан мәктубу.
Кичик бир гыз бу сәһәр
Кәзиб һарај салырды,
Анасыјла бәрабәр
Бу отагда галырды.
Узагдан күлә-күлә
Бахырды мәнә сары,
Долујду тәбәссүмлә
О шејтан бахышлары.
Дәрмишди ағ, гырмызы,
Мави, сары күлләри,
Ше'р севән о гызын
Бапбалача әлләри!
Күлләр—столун үстә,
Күлләр—бөјүк бир дәстә!
Дөнүб ше'рә, сәнәтә
Бәсләнән мәнәббәтә!
Бәлкә бахдым јүз кәрә,
Мин кәрә бу күлләрә!
Көнлүм дөндү бир јаза,
Сејр етдикчә күлләри.
Ше'р севән о гыза
Дәрһал јаздым бу ше'ри!

КҮСӘН БУЛУД

Бир булуд јелләнирди,
Ојнајыр, шәлләнирди.

Һәмишә тәк кәзәрди,
Һүркәк-Һүркәк кәзәрди.
Кан она лағ едәрди,
Кан буна лағ едәрди.
Һәрәјә ад гојарды,
Бундан нәш'ә дујарды.
Һамыја саташарды,
Саташан тәк гачарды.
Она додаг бүзәрди,
Буна додаг бүзәрди,
Достларындан күсәрди,
Күсән олдуғу үчүн
Һәмишә тәк кәзәрди.
Чәкиләрди гыраға,
Булудлардан узаға.
Тәнһа өмүр сүрәрди,
Тәк өзүнү көрәрди...

Кирди евинә шимшәк,
Бир күн кизли оғру тәк...
Әввәл булуд парлады,
Сонра бирдән партлады.
Өмрү беләчә битди,
Булуд тоз олуб итди!

БИР ТОРБА ГОЗ

Бапбалача араба,
Гоз апарыр бир торба
Узагда, кәнддә ајы
Көзләјир арабаны...
Араба таггылдајыр
Таггатаг!

Гозлар да шаггылдајыр
Шаггашаг!
Дэлэ торбаны көрдү,
Көрөн кими јүјүрдү.
Дэлэ елә севинди,
Бу арабаја минди.
Јол кедирди араба,
Арабада бир торба!
Көзләри ишыг сачды,
Дэлэ торбаны ачды!
Ачыб гозлары көрдү,
Овуч-овуч көтүрдү!
Ојнатды,
Шаггылдатды,
Јенэ торбаја атды.
Араба таггылдајыр
Таггатаг!
Гозлар да шаггылдајыр
Шаггашаг!
Севинчлә, күлә-күлә
Атылды-дүшдү дэлэ...
«Нэ јоғурдум, нэ јапдым,
Мән бир торба гоз тапдым!»
Итэләди торбаны,
Еһ, күч-гүввәси һаны?!
Ону гопара билмәз,
Ону апара билмәз!
Нэ еләсин, инди бәс?!
Фикирләшди, дүшүндү,
Јенэ атылды-дүшдү!
Торбадан гоз чыхартды,
Бир-бир јоллара атды.
Деди: — «Кәлиб јығарам,
Гышыма јем сахларам!»

Бирдән көрдү ки, дэлэ
Аз галыбдыр мәнзилә!
Өзүнү јерә атды,
Гачыб мешәјә чатды!
Күлдү, севинди ајы
Көрәндә арабаны!
Јахынлашды араба.
Үстүндә дә бир торба!
Ајы әјилди, бахды,
Көзүндә шимшәк чахды!
Һирсләниб олду бомбоз,
Көрдү ки, торба бомбош!
Бағырды: — Гозлар һаны?!
Тез ахтарын һәр јаны!
Онлары билә-билә
Тапыб апарыб дэлә!

Илләр кечди, чох илләр,
Күнләр, ајлар, фәсилләр...
Гозлар битди, бөјүдү...
Һәр бири чаван олду!
О јол јенә узанды,
Јашыл хијабан олду!
Дэлэ бизә бахырды
Әтәји—гозла долу,
Елә һеј чығырырды:
— Мән салмышам бу јолу!
Мән салмышам бу јолу!

ШЕ'Р ВӘ ШАР

Бајрам кечир,
Көзәл бајрам,

Зал ушагла долуб тамам.
Ајаг үстә дајанан ким,
Чәркәләрдән бојланан ким...
Кәлди баба,
Кәлди нәнә,
Даһа кими дејим сәнә?!
Кәлиб ата,
Кәлиб ана,
Бу «әлифба» бајрамына!
Биринчиләр,
Бу инчиләр
Бәзәнибләр көзәл, гәшәнк,
Улдуз-улдуз, чичәк-чичәк!
Башларынын үстүндә шар,
Нәғмә дејир,
Ше'р дејир бу ушаглар!
Бир оғлан вар,
Ады Јашар...
Әлиндә шар,
Бирдән чыхды ирәлијә.
Истәди ки, ше'р дејә.
— Парт! — партлады
 бирдән шары,
Сүкут чөкдү,
Сонра гопду
Нејрәт, күлүш
 далғалары.
Бу, оғлана бир дәрә олду,
Бәрк пәрт олду,
Көзү дөлдү,
Горха-горха,
Сола, саға баха-баха,
Вә башлады
Бирдән ше'р охумаға.

Ше'ри деди,
Рәван деди,
Јаман деди,
Нә долашды, нә дә чашды,
Әл-гол ачды,
Ашды-дашды,
Ше'ри деди
Гәтијјәтлә,
Мәһәббәтлә.
Гопду бирдән
Илк баһарын јағышлары,
Ушаглары,
Гонаглары
Кәсилмәјән алгышлары.
Гышгырдылар:
— Сағ ол, Јашар, сағ ол, Јашар!
Ушаг санки
Бу ше'рлә од пајлады...
Јенә бирдән
Чәркәләрдән
— Парт! — сәсләниб шар партлады...

ДУМАНДА

Думан тутду һәр јаны
Думан тутду дүнјаны.
Јол кетдим дағ јолунда,
Јол кетдим бу думанда.
Узанан бу дағ јолу,
Олду дағын ағ јолу!
Ашды-дашды бу думан,
Гатылашды бу думан.
Елә бил јағыш олду,

Үстүм-башым јаш олду.
Думанда јол кетмәјим
Мәнә даһа хош олду.

ДӘФЧАЛАН

Дәф чалыр оғлан,
Дәф чалыр јаман.
Дәфи көрүнүр,
Өзү көрүнмүр.
Әли көрүнүр,
Үзү көрүнмүр.
Бу, нә көзәл дәф,
Јанлары сәдәф.
Сүкут ичиндә
Галыб һәр тәрәф.
Вуранда дәфә
Бармагларыны,
Јағышдыр дөјүр
Санки мешәнин
Јарпагларыны,
Будагларыны.
Чох инчә-инчә
Вурур һәр дәфә,
Әлини дәфә.
Дәфин бу сәси,
Һејрәтә салыр
Бурда һәр кәси.
Бу көзәл дәфин
Зынгырову вар.
Һәрдән мә'налы
Сәсләр чыхарар.
Дәфчалан оғлан,

Вурду әлини
Дәфә, сон дәфә.
Сусан кими дәф,
Алгышла долду
Һәр јан, һәр тәрәф...
Чыхды бу заман
Дәфин далындан,
Елә дәф бојда
Чыггылы оғлан!

ДАНА

Бу ки, көзәл данадыр,
Бу ки, дәчәл данадыр.
Гәһвәјидир түкләри,
Көзләри чанлы, ири...
Ону иплә бағладыг,
Төвләмиздә сахладыг.
Елә ојун чыхартды,
Ипләри гырды, атды...
Бу ки, көзәл данадыр,
Бу ки, дәчәл данадыр.

АЈЫ БАЛАСЫ

Чимир ајы баласы јајда,
Чимир дашлы, чынгыллы чајда.
Гышгырыб, һај-күј салыб чимир,
Елә чимир, јорулдум демир.
Өзүнү дашдан суја атыр,
Үзә-үзә саһилә чатыр.
Силкәләниб титрәјир бәдән,
Сәпәләнир дамчылар дән-дән.

Гәрибәдир, чиммәкдән дојмур,
Ајы баласы јенә чумур.
Чумур, јүјүрүр чајлаг боју,
Шаппылдадыр ләззәтлә сују.
Елә јерләр вар бурда, дајаз.
Чимир бу дајазда да бир аз.
Ағарыр бөјүк, дашлы чајлаг,
Көпүкләрдән чичәкләр ағ-ағ.
Чимир, ајы баласы, чимир,
Судан чыхмыр, јорулдум демир.
Чајлаг боју јүјүрүб чапыр,
Бапбалача шәләлә тапыр.
Қур суларын алтына кирир,
Шәләлә она ләззәт верир.
Белә чиммәкдән јахшы нә вар,
Башында парчаланыр сулар.
Ајы баласы јенә чапыр,
Чиммәк үчүн тәзә јер тапыр.
Чимир ајы баласы, чимир,
Елә чимир, јорулдум демир.

УЗУН БУРУН

Бир бурун вар:
узун бурун!
Узун, узун,
Охшары вар
Она марал бујнузунун.
Истәјәндә
Бурун ади шәкил алды,
Истәјәндә
Резин кими
Қаһ узанды, қаһ гысалды.

Кәмәр кими
Долашанда атасына,
Узанараг
Кедиб кирди чантасына.
Кизлин-кизлин
Бу чантаја елә чөкдү,
Гурдалады,
Ешәләди, ачды, төкдү.
Јерләшмирди
Ушагларын хәјалына.
Бурун нечә
Лап архадан
Бахды синиф журналына?!
Учду бурун
Қаһ пионер отағына,
күл бағына,
Қаһ волејбол мејданына,
дағ јанына.
Қаһ тәбиәт кушәсинә,
Қаһ да палыд мешәсинә.
Кедиб кирди
Гејбәтинә,
Сөһбәтинә
шән гызларын,
Сәбәб олду
Һејрәтинә,
Һиддәтинә
шән гызларын.
Бәсдир даһа,
әзин, бурун,
Ону сыхын,
Узанмасын,
Өз јериндә галсын бурун.
Еһ, ким-кимә,
Нә динчәлди, нә усанды,

Бурун јенә
Һеј узанды, һеј узанды.
Чох ишләри
Гурдалады, арашдырды,
Ешәләди, гарышдырды,
Һәр тәрәфи
Бир-биринә чахнашдырды.
Бир күн анчаг дүшдү ода,
Галды бурун
Ики гапы арасында.
Бәрк ағрытды,
— Аһ, уф, — дејә,
— Вај, оф, — дејә
Чығыртысы
Бағыртысы
Һәр тәрәфә кедиб чатды.
Дартды, дартды
Вә чыхартды!
Вај, бу нәдир,
Бурун ки, өз јериндәдир!
Һаны, һаны,
Бәс галаны?!
Бир бах, дүшдү нечә көкә,
Олду бурун
Јасты көкә, јағлы көкә!
Узанмагла
Бурун һеч нә газанмады,
О вахтдан да
Бурун даһа узанмады.

ЧӘПИШИН ҺАЈ-КҮҮҮ

Одун доғрады чәпиш:
— Вај, вај... чәтиндир бу иш...

Оф... эзилди ајағым,
Уф... кәсилди ајағым...
Вај... балта нә ағырдыр,
Аһ... ајағым ағрыдыр!
Оф, уф, бәс көмәк һаны,
Кәлин, алын балтаны!

Баша чатанда бу иш,
Јүјүрдү, гачды чәпиш,
Дағ-дашы ашды чәпиш!

УЗУНЧУ

Мачал вермәз һеч кәсә,
Данышар бирнәфәсә.
Нә доста гулаг асар,
Нә дајанар, нә сусар.
Сөзүн учундан тутар,
Узадар һа узадар.
Гојсалар, раһат-раһат
Данышар лап он саат.
Нијә ағзы јумулмур,
Көрәсэн, о јорулмур?!

ДОВШАНЫН «БЕШ»И

Бир ајды ки, кедирди
Довшан биринчи синфә,
Бу күн шадлыг едирди,
«Беш» алмышды илк дәфә.
Бу «беш» ләззәт верирди,
Һамыја көстәрирди
Һәр кими көрүрдүсә
Дејирди: — «Беш» алмышам.

Елэ ки, евэ чатды,
Чантаны көжэ атды.
Балача бачысынын
Сачындан ленти дартды,
Гышгырды: — «Беш» алмышам!
Намыја зэнк едирди,
Намыны дэнк едирди,
Халасына, достуна,
Каһ она, каһ да буна
Дејирди: — «Беш» алмышам!
Севинди анасы да,
Севинди атасы да,
Онун «беш» алмағындан
Хэбэр тутду чохусу,
Елэ ки, дүшдү ахшам,
Кэлди онун јухусу,
Јухуда да бу довшан
Гышгырды: — «Беш» алмышам!

Сөһәр дәрседә лал галды,
Јағлы бир «ики» алды.
Бу, гәрибә «беш» олду,
«Беш» чеврилиб неч олду!

ТАР ВӘ КОНФЕТ

— Ата, мәнә конфет ал...
— Онда сән дә тарда чал!
Мә'најла бахды ушаг,
Көзүнү дөјә-дөјә:
— Тарда чаларам, анчаг
Конфети јејә-јејә...

**Мешә-јамјашыл бир ев,
Бу евдә гал, ону сев!**

АРМУД СЕВӨН АЈЫ

Бизим ајы чох кобуддур,
Севдији зәриф армуддур.
Өлдүрсән дә бу кобуду,
Һеч вахт јемәз пис армуду.
Ағач, бујур, көр нә гәдәр,
Ајы үчүн бунлар һәдәр...
Гопса белә туфан, күләк,
Бу мешәни әләк-вәләк
Едә-едә,
Чәнкәлликдән кечә-кечә,
Ағачлары сечә-сечә,
Кәзиб тапар, сары-сары,
Узун, сулу армудлары.
Бир ағача чыхар ајы,
Армудлара бахар ајы.
Гынамајын бу кобуду
Хошлар зәриф бир армуду.
Бахыб тапар, көрәр ону,
Аста-аста дәрәр ону.
Шөвглә дәрәр,
Зөвглә дәрәр,
Олса да бу ајы кобуд,
Инчә-инчә јејәр армуд!

МЕШӘ ЈОЛУ

Гојну лаләзар,
Мешә јолу вар,
Чығыр тәк узун,
Кечид кими дар,
Билмирик бизи,
Нечә апарар,
Һара апарар?!

Дөрд тәрәфимиз
Кол-косла долу,
Ағачла долу,
Этраф гаранлыг,
Сәссиз, горхулу...
Кедирик, бизи
Һара апарыр
Бу мешә јолу?!

Узанан бу јол
Енир дәрәјә
Раст кәлдик бирдән
Гачан дәләјә.
Бөјүкдүр дәрә,
Дәриндир дәрә,
Кечдик дәрәни
Күл дәрә-дәрә.
Көрдүк һәр јанда
Фындыг ағачы,
Тутубдур тамам
Јолу, јамачы...
Дикдә көрүндү
Нәһәнк бир палыд...

Онун јанында
Чөкө, шабалыд...
Тутуб һәр јаны
Итбурну колу,
Јенә узанды
Бу мешә јолу...
Јорулмуруг һеч,
Нәфәсимиз чох,
Кәзиб көрмәјә
Нәвәсимиз чох...
Кетдијимиз јол
Елә гәшәнкдир,
Солу чичәкдир,
Сағы чичәкдир...
Сејр ет јарғаны,
Сејр ет јамачы,
Һәр јердә јашыл
Вәләс ағачы,
Чөкө ағачы...
Јердә гурујан
Будаға бир бах,
Буз кими сәрин
Булаға бир бах!
Бу мешә јолу
Талаја чатыр...
Дурур талада
Бир нечә чадыр...
Кедирик, галыр
Архада тала.
Гаршыда учуг,
Гәдим бир гала...
Нәлә дә дурур
Нечә дивары,
Рәјавәтләрдир,

Һекајәтләрдир
Дөвләти-вары!
Узаныр бу јол,
Галхыр јухары,
Кедир ән уча
Зирвәјә сары...
О уча зирвә
Ишыгла долу,
Күнәшлә долу,
Чатыр зирвәјә
Бу мешә јолу!

ЧИНАР ОРДУСУ

Чанланыр јаз чағында
Бир мешә
Зәнкилан торпағында.
Мешәнин сәһри вардыр,
Бу мешә
Башдан-баша чинардыр.
Гәрибәдир бу мешә,
Учалыр,
Галхыр үзү күнәшә!
Һәр чинар—бир әскәрдир,
Бу мешә
Ордуја бәрабәрдир.
Һәр чинар—әзәмәтли,
Мөһтәшәм,
Бөјүк, күчлү, гүдрәтли...
Ахыр бу мешә боју
Арамсыз
Бир чајын күмүш сују.
Будаглар—сүнкү кими,

Чај ахыр,
Парлајыр күзкү кими.
Һәр чинар—елә уча,
Күнәшә
Чан атыр уча-уча.
Чанланыр јаз чағында
Бу мешә
Зәнкилан торпағында.
Көзәл чинар мешәси
Бу јерин
Ән көзәл кушәси!
Бу чинарлар—тамаша,
Гол-бојун,
Јан-јанашы, баш-баша!
Елә гол-будаг атыр,
Аз гала
Аја, күнәшә чатыр.
Чинарлар—е'тибарлы,
Чинарлар
Дәјанәтли, вүгарлы...
Бу, елә бир мешәдир,
Мешә јох,
Нәһәнк, јашыл шүшәдир!
Инсан кими сәси вар,
Дили вар,
Сөзү вар, нәфәси вар.
Буз кимидир көлкәси,
Мешә јох,
Бура—чинар өлкәси!
Јенә бөјүјүр, артыр,
Һәр заман
Бир көзәллик јарадыр.
Көзәлликдир арзусу,
Бу мешә —
Бөјүк Чинар ордусу!

Будаг-будаг бир мешә,
Јарпаг-јарпаг бир мешә!
Јашајырам, галырам
Бу мешәдә һәмишә!
Мешәнин чинары вар,
Итбурнусу, нары вар.
Сөјүд, палыд, шабалыд,
Әзкил ағачлары вар.
Јоллары, дәрәләри,
Көзәл мәнзәрәләри,
Талалара ачылан
Јашыл пәнчәрәләри!
Һәр јердә мешә олсун,
Мешә күнәшлә долсун!
Бөјүк сәрвәтимиздир
Мешә һәмишә олсун!

ГУШ КИМИ

Бир гыз санки кечијди,
Бир мешәдән кечирди.
Гуш тәк ганадланырды,
Һоппаныр, атланырды.
Кирирди колдан-кола,
Өтүрдү јолдан-јола.
Јелләнирди, учурду,
Бирдән дајанды, дурду.
Гаршысында бир атлы,
Сөјләди гашгабаглы:
— Еј... азарсан тәк-тәһна,
Кет евә, дурма даһа...

— Горхма, эми, азмарам,
Мешәбәјидир атам. —
Деди, кетди гуш кими,
Деди, итди гуш кими!

ТАЛЫСТАН

*Талыстанда јада сал
Шаир Сәмәд Вурғуну,
Чүнки илк дәфә јазыб,
Көјә галдырыб ону!*

Мешәбәји бағланыб
Үрәкдән пешәсинә,
Ушаглыгдан вурғундур
Талыстан мешәсинә.
Мешә елә бөјүк ки,
Нә учу, нә бучағы,
Меһрибандыр һәмишә
Онун ана гучағы!
Мешәбәји бу јерин
Һәр јанына бәләддир.
Бу иш—бәлкә дүнјада
Ән чәтин бир сәнәтдир.
О кедәндә мешәнин
Ән галын бир јеринә,
Санки тәзә јер көрүр,
Инанмыр көзләринә.
Бир-биринә бәнзәмәз
Көзәл талалары вар,
Јоллары, долајлары,
Гәдим галалары вар!

Илләрин, әсрләрин
Изләри вар бу јердә
Јашајыбдыр Чаваншир —
Унудулмаз сәркәрдә!
Елә икид олуб ки,
Азәрбајчан баласы,
Инди дурур бу јердә
Онун бөјүк галасы!
Мешәнин јарғанлары,
Мешәнин дәрәләри,
Үрәкдә, јадда галан
Көзәл мәнзәрәләри!
Бурда шәләлә вар ки,
Бир парча булуд кими,
Дәринликдә кизләниб
Ағачлар сүкут кими!
Талыстан, —
Јашыл дастан!
Јашыллыгдыр нәфәси
Онун һәр сәһифәси!
Кечә-күндүз, һәр заман
Ешидилир нәғмәси!
Јурдумузун ән көзәл
Кушәсидир кушәси,
Дағлара доғру галхан
Бу талыстан мешәси!
Мешәбәји,
Гәлби тәк
Өјрәниб Талыстаны,
Ушаг тәк әзбәр билир
Јашыл сәсли, нәфәсли,
Көзәл, чанлы дастаны!

КОҒУШДА

Көј курлајыр шаггашаг,
Коғушда ики ушаг...
Коғуш—балача дэјэ,
Шимшэк јаныр, нэ јаныр,
Аз галыр јерэ дэјэ!
Көјүн бағры сөкүлүр,
Кур бир јағыш төкүлүр.
Бу јағыш, јохса лејсан,
Төкүлүр үмман-үмман.
Коғушда ики ушаг
Бахыр көзүндэ мараг.
Кизләниблэр вахтында
Мешәнин шаһ тахтында.
Нэ һүркү, нэ дэ горху,
Гэлбләриндэ хош дүјғу...
Онлар коғушда раһат,
Лејсан төкүр бир саат!
Төкдүкчә ашыр-дашыр,
Салыр күчлү шырһашыр.
Коғушда ики ушаг
Бахыр көзүндэ мараг.
Көрүр лејсан кур јағыр,
Бу мешәјэ нур јағыр!
Мешәнин ағачлары,
Дикләри, јамачлары,
Отлары, этәкләри,
Күлләри, чичәкләри,
Чимир бу шән јағышда,
Нәғмә дејән јағышда!
Онлар коғушда раһат,
Јенә кечир бир саат...
Әсәр галмыр јағышдан
Онлар чыхыр коғушдан.

Әјинләри гупгуру,
Кедир евинә доғру!
Һәр тәрәф јашыл шүшә,
Кетдикчә раһат-раһат,
Көрүрләр ки, бу мешә
Көзәл олубдур јүз гат!

ӘЗКИЛЛӘР

Мешәдә әзкилләр
Пајызда
Сојугдан әсирләр...
Мејвәси шоколад,
Гонаг кәл,
Дәр ону, дишлә, дад!
Бу, елә әзкилдир, адичә
Мер-мејвә дејилдир!
Хырдадыр јарпаглар,
Мејвәјлә
Долудур будаглар!
Кизләниб әзкилләр,
Онлары
Ахтарыб кәзирләр!
Һәр әзкил—шоколад,
Һарда вар
Белә там, белә дад?!
Һәр ағач—бөјүк кол,
Үстүндә
Шоколад—мејвә бол!
Бу мешә дәриндир,
Дәринлик
Сојугдур, сәриндир.

Ағачлар жанашы,
Көзләјир
Долуну, јағышы!
Кизләниб эскилләр,
Елә бил
Сыхырлар, эзирләр...
Һардадыр ушаглар,
Бу јери ахтарсын гочаглар!
Дәриндә битибләр,
Мешәдә
Елә бил итибләр.
Јоллара бахырлар,
Чанланыб
Ирәли чыхырлар.
Эскилләр көзләјир,
Һамыны
Гојнуна сәсләјир.

ДӨНҮМ ҺӘР КҮН БАШЫНА

Һәр күн башына дөнүм,
Сәнсиз кечмәз бир күнүм,
Иш јерим, тој-дүјүнүм,
Дујмаг, кәзмәкдир пешәм,
Мешәм, ај мешәм!

Ада—талаларын вар,
Ағач—балаларын вар,
Гаја—галаларын вар,
Чәннәтдән үстүн кушәм,
Мешәм, ај мешәм!

Сәнин булағын көзәл,
Көкүн, будағын көзәл,

Кичик јарпағын көзәл,
Мән ки, сәнә күнәшәм,
Мешәм, ај мешәм!

Истәрәм кәзәм јенә,
Һәр јери дөнә-дөнә
Бахам көзәллијинә,
Күләм, бығымы ешәм,
Мешәм, ај мешәм!

ИШЫГЛЫ, НӘҒМӘЛИ, МЕЈВӘЛИ

Бу, ишыглы мешәдир,
Јарашыглы мешәдир!

Һәр ағачда, һәр јарпаг
Бир чырагдыр, бир чыраг!
Нечә ишыглы рәнк вар,
Ишыглардан чәләнк вар.
Ишығы вардыр, билин,
Нәркизин, гәрәнфилин.
Пар-пар јанан чичәкләр,
Гырмызы көбәләкләр...
Вәләс, палыд, шам, чөкә,
Дурур нур төкә-төкә.
Бу галын, бу сых мешә,
Өзү бир ишыг мешә!
Бахыб үзү күнәшә
Галыр һәр вахт, һәмишә
Бир јарашыг ичиндә,
Јашыл ишыг ичиндә.
Күнәшин шәфәгләри,
Гызылы нуру, зәри

Шимшәк кими рәгс едир,
Күзкү кими әкс едир...
Јашыллыг гучағында,
Онун һәр бучағында!
Доғрајыр јарпаглары
Күнәшин золаглары.
Јарашыглы мешәни,
Бу ишыглы мешәни
Кәзсән, долар үрәјин,
Ишыг олар үрәјин!

Бу, нәғмәли мешәдир,
Бу, кәзмәли мешәдир.
Бурда булаг охујур,
Бурда јарпаг охујур,
Дәринликдә шырһашыр
Ахан булаг охујур.
Охујур алачәһрә
Сәси дүшүр һәр јерә.
Кәлир бүлбүлүн сәси,
Чәһ-чәһ долу нәғмәси.
Охујур сојуг-сојуг
Сығырчын, гаратојуг.
Күнәшә баха-баха,
Охујур алабахта.
Бәс зығ-зығ, сарыкөјнәк,
Охујур көврәк-көврәк.
Далға кими һәр јери
Бүрүјүр нәғмәләри.

Бир нәғмәдир, бир нәғмә
Ағачларын чәркәси,
Талаларын сүкуту,

Бир нәғмәдир, бир нәғмә
Онун сәрин көлкәси,
Јашыл-јашыл булуду.
Нәләр ешитмәк олар
Һәр јарпаг—кәлмәсиндән,
Үрәк ишыгла долар,
Мешәнин нәғмәсиндән.

Бу, мејвәли мешәдир,
Бу, севмәли мешәдир.
Алчасы вар мешәнин,
Алмасы вар мешәнин.
Вар гозу, вар фыстығы,
Вар армуду, фындығы...
Килас вар, албалы вар,
Коғушларда балы вар.
Һәлә нар ағачлары,
Киләнар ағачлары!
Кол-кол әзкил бәс һаны,
Бәс зоғалы, јемшаны?!
Бәс көрпәчә бадамы
Һејран гојур адамы.

Һәлә демирәм буну
Нә гәдәрдир итбурну.
Чыр алмасы долудур,
Бу, мејвәли мешәдир,
Бу, севмәли мешәдир,
Бу, кәзмәли мешәдир!

Бу мешә ишыглыдыр,
Һәм дә јарашыглыдыр.
Нәғмәлидир бу мешә,
Кәзмәлидир бу мешә,

Мејвәлидир бу мешә,
Севмәлидир бу мешә!

БИР ӘТӘК ГОЗ

Оғлан мешәјә кирди,
Бир әтәк гоз кәтирди.
Тәкчә өзү јемәди,
Бир-бир һамыја верди!

ОДУНЛАР

— Одуна кедәк, одуна,
Сонра гызынаг одуна.
— Бәс бу човғунда, бу гарда
Одуну тапарсан һарда?!
— Һарда, дејим?!
Мешәдә ки, одун долу.
— Еһ, данышдын,
Кечилмәздир мешә јолу.
Гарла өртүлсә дә бу јол,
Һәјәтдә одунумуз бол...
Одун үст-үстә галанды,
Дәрһал печимиз галанды.
Бу отаға шәнлик кәлди,
Чүнки кефимиз көкәлди.
Печдир сачан гығылчым, нур,
Одунлар да јанды кур-кур...
Инди даһа
Јохдур одуна еһтијач.
Габагчадан
Чүнки көрмүшүк еһтијат.

Јај чағында евә сары
О мешәдән
Дашымышыг ағачлары.
Доғрамышыг, бағламышыг,
Гурутмушуг, сахламышыг.
Инди бујур,
Сачыб гығылчым, сачыб нур,
Печимиз алышыр кур-кур...
Ири көзләр
Төкә-төкә
Јаныр вәләс, фыстыг, чөкә...

Чөлдә сојуг... гар да јағыр,
Евимизсә бәрк истидир.
Гыш вахтында
Одунлар чыртһачырт јаныр.
Бир мешә бизи исидир.

ДОСТ ОЛМУШАМ

Мән мешәни сеvirәм,
Бу күлшәни сеvirәм.
Чүнки мешә мәнимдир,
Јурдумдур, вәтәнимдир.
Мәнә һәр јарпаг әзиз,
Һәр кол, һәр будаг әзиз.
Бир јарпағы гырмарам,
Будағы сындырмарам.
Мешәдә доғулмушам,
Мешәјә дост олмушам.
Дејирләр ки, кобудсан,
Елә ајысан ајы,

Нә көрмүсән һәјатда
Бу мешәдән савајы?!
Мешә мәним бәсимдир,
Сәсимдир, нәфәсимдир.
Таныјырам һәр колу,
Һәр чығыры, һәр јолу,
Һәр јарғаны, јамачы,
Һәр оту, һәр ағачы!
Бу колсуз, бу ағачсыз,
Бу јарған, бу јамачсыз
Бир күн гала билмәрәм,
Сакит ола билмәрәм.
Јашајырам мешәдә,
Ән дәрин бир кушәдә.
Бу дәрин јердә һеч кәс,
Һеч вахт көрүнә билмәз.
Мешә верир балымы,
Нарымы, зоғалымы.
Көзәл-көјчәк балам вар,
Мәним далымча гачар,
Шән, меһрибан ушагдыр,
Сары рәнкли јумагдыр.
Јумаланыр һәмишә,
Санки онундур мешә.
Мешәдәдир јатағым,
Ев-ешијим, очағым.
Мәнә һәр јарпаг әзиз,
Һәр кол, һәр будаг әзиз.
Мешәдә доғулмушам,
Мешәјә дост олмушам.

ЧЫҒЫРЛАР

Мешәдәки чығырлар
Һансы јана чыхырлар?!

Бириси кедир, кедир,
Кедеб талада итир.
Бири бал пәтәјиндә,
Бири дағ әтәјиндә.
Бири јашыл шүадыр,
Бәс кедеб һара чатыр?!
Кедир вадијә, бәндә,
О бири јахын кәндә...
Чалын-чарпаз чығырлар
Һеч вахт чашмаз чығырлар.
Бә'зән булаға кедир,
Бә'зән узаға кедир.
Бә'зән батыр сүкута,
Бә'зән галхыр булуда.
Кечир мешә јолундан,
Һеч вахт ајрылмыр ондан.
Мешәдәки чығырлар
Јад јерә јох, доғмача
Үнванына чыхырлар.
Онлар—јашыл шүадыр,
Кедир мәнзилә чатыр.
Чығырлар бәзәк кими,
Јолчуја — көмәк кими.

ГАР ЈАҒЫР МЕШӘЈӘ

Мешә чылпаг,
Тапмазсан
Дәрман үчүн бир јарпаг.
Һәр тәрәф будаг-будаг...
Елә бу вахт.
Јағыр гар!
Елә бил чичәкләнир
Севинчиндән ағачлар.

Јоллар, дикләр, јамачлар!
Бу мешәјә гар јағыр,
Јағыр гар ағыр-ағыр!
Мешә ачыр гапгара
Синәсини бу гара!
Ачыр гучагламаға
Һәм будаг—голларыны,
Өзүндә сахламаға,
Ачыр һәм јолларыны!
Гар јағыр...

бир күн, үч күн,
Мешәни тутур бүтүн.
Јаваш-јаваш ағарыр,
Тәкчә ағачлар дејил,
Тәкчә јамачлар дејил,
Ади бир даш ағарыр.
Бајаг саралан мешә,
Бајаг гаралан мешә
Ишыг кими сајрышыр
Мин-мин ағ күл ичиндә.
Мешә өзү көрүнүр
Ағаппаг түл ичиндә!
Бу мешәјә гар јағыр,
Гар јағыр, ағыр-ағыр...
Мешә ачыб көксүнү
Бу гарла нәфәс алыр.
Јағыр јенә нечә күн
Тутур һәр јери бүтүн.
Мешә—галын, сых, бөјүк,
Хошдур она гарлы јүк!
Гар јағыр бу мешәјә,
Дөнүр парлаг шүшәјә...
Ағачлар јумаг-јумаг,
Инди мешә—ағаппаг!

Сәһәр, ахшам чағлары Оху бу нағыллары

КӨЈ ГУРШАҒЫНЫН РӘНКЛӘРИ

1

Мән көјүн гонағыјам,
Бәли, көј гуршағыјам.
Шимшәк чахандан сонра,
Јағыш јағандан сонра,
Гәһгәһәјлә күлүрәм,
Көј үзүнә кәлирәм.
Кәлиб пар-пар јанырам,
Гөвс кими дајанырам.
Олса да једди рәнким
Мин рәнкә бојанырам.
Елә әлванам, әлван,
Тәзәтәр, күмраһ, чаван...
Рәнкләрә бүрүнүрәм,
Чох көзәл көрүнүрәм.
Јағышын ушағыјам,
Мән ки, көј гуршағыјам.
Елә парлағам, парлаг
Сары, јашыл, мави, ағ!
Көјдә јарым төкәрәм!
Јерә ишыг төкәрәм!
Олсам да көј гуршағы,
Салланырам ашағы!
Көјдә рәнкли голам мән,
Ишыг долу јолам мән.
Һамы үчүн парларам,
Рәнкләримии пајларам.
Мән өз вахтымы билиб
Јаваш-јаваш итәрәм,
Чичәкләрә чеврилиб
Бир дә јердә битәрәм.

2

Көјү, јери сеvirәм,
Чичәкләри сеvirәм.
Сүһ чағы шеһ олурам,
Гөнчәләрә долурам.
Көрәндә бәнөвшәни
Фәрәһ бүрүјүр мәни!
Саплағына гонурам,
Һејрәтимдән донурам.
Бу нечә зәриф чичәк,
Һарда вардыр белә рәнк?!
Гәрибә иш көрүрәм,
Рәнkdән рәнк көтүрүрәм.

Нә көзәлдир бағча-бағ,
Мәни чағырыр занбаг.
— Ләчәјимдә гал! — дејир,
Бу рәнкими ал! — дејир.
Ағ рәнки елә шәффаф,
Һава кими тәмиз, саф...
Сеvirәм бу чичәји,
Гыфабәнзәр ләчәји...
Галырам бу ләчәkdә,
Көрпә кими бәләkdә.
Бу ағ рәнки сечирәм,
Бир су кими ичирәм.

Көрән заман Лаләни
Лалә чағырыр мәни.
Алыр гојнуна, бәһ, бәһ,
Мәни гырмызы гәдәһ.
Бу рәнки ичә-ичә,
Галырам бүтүн кечә.

Чагырыр бојчичэји,
Чичэкларин көјчэји.
Јер верир гучагында,
Эн зэриф будагында.
Онун түнд сары рэнки
Гэшэнклэрин гэшэнки!
Рэнки өпүб көзүмлэ
Көтүрүрэм өзүмлэ!

Мэн дүшүрэм чөпэрэ,
Чөпөрдэн гантөпэрэ.
Алыб мэни гојнуна,
Салыр дэрһал бојнуна.
Чаны одлу бу чичэк
Көрүрэм, јаныр рэнк-рэнк...
О гэдэр галырам мэн,
Бу рэнки алырам мэн!

3

Еһ, нэ гэдэр чичэк вар,
Чичэклар гэдэр рэнк вар.
Гэрэнфиллэр нечэ чүр,
Нечэ рэнкдэ көрүнүр.
Фүсункар олур һэдсиз,
Ачылан заман нэркиз.
Гөнчэлэрин инчэси,
Гызылкулүн гөнчэси.
Һэлэ нохуд чичэји,
Алма, армуд чичэји.
Һэлэ гызыл чичэклар,
Јашыл-јашыл чичэклар.
Күлхэтми, новрузкулү
Чинкулү, хорузкулү
Лөчэјинэ шеһ дүзэн
Чобанјастыгы, сүсән...

Инчикүлү, нејлуфэр,
Еһ, чичэк вар, нэ гэдэр!
Өпүб бу чичэклар
Көтүрүрэм рэнклэри!
Елә ки, чыхыр күнэш,
Дүнјаја бахыр күнэш
Ахтарыр бизи бир-бир,
Хоруз кими дәнләјир...
Чевириб бир бухара,
Галдырыр булудлара.
Булудлар—бешијимиз,
Евимиз, ешијимиз!
Чахан кими шимшөклэр,
Галхан кими күләклэр
Даралан булудлары,
Гаралан булудлары
Вурур, дагыдыр, сөкүр,
Ағладыб јагыш төкүр.

4

Ја гызыл рэнк дамлар,
Ја јашыл рэнк дамлар
Чөркө-чөркө дүзүлүр,
Чөркө-чөркө сүзүлүр.
Кәсилмәдән арасы,
Һәр рэнкин өз сырасы...
Бүрүнүбдүр бир чөркө
Ја мави, ја ағ рэнкө.
Јагыш јагыр шырһашыр,
Сулардыр ашыб-дашыр.
Јерэ чатмыр о рэнклэр,
Итиб-батмыр о рэнклэр,
Јагыш дајанан кими,
Көјдә ачылан кими

Күнәшин оду, зәри,
Ишыгладыр рәнкләри!

5

Мән көјүн гонагыјам,
Бәли, көј гуршагыјам.
Вериб мәнә рәнкләри,
Торпағын чичәкләри.
Итсәм дә бирдән-бирә
Гонаг кедирәм јерә.
Беләчә арам-арам
Тәзәдән јаранырам.
Көзәл һиссләрлә јанан
Үрәкләр ичиндәјәм.
Сүбһ күнәшлә ојанан
Чичәкләр ичиндәјәм.

СУЗАНБАҒЫНЫН НӘҒМӘСИ

1

Сузанбағы ачылды,
Саплағындан асылды.
Су үстә чохду занбаг,
Булуд кими ағаппаг...
Бу көл, занбаг—елә саф,
Бир шүшә кими шәффаф...
Ајдындыр һәм саплағы,
Һәм ләчәји, јарпағы,
Һәм дә јашыл көвдәси,
Һәтта онун көлкәси...
Әкәр көрсән сүбһ чағы,
Бу тәзәтәр занбағы
Бахарсан дәнә-дәнә

108

Онүн көзәллијинә.
Бу ки, чанлы бир баһар,
Су үстә бир овуч гар...
Бах һа, әријәр, итәр,
Сонра јох олар, кедәр...
Нечә әјир башыны,
Кизләдир көз јашыны.
Санарсан ки, зәифдир,
Зәиф дејил, зәрифдир!
Бурум-бурум ләчәји
Үрәјидир, үрәји!
Су үстүндә ағ чичәк,
Нә гәшәнкдир, нә гәшәнк!

2

Бир Чинар һәр сүбһ чағы
Сејр едәрди занбағы.
Сәһәр нечә сојунур,
Суда нечә јујунур.
Нечә шәнләнир, күлүр,
Сачындан су төкүлүр...
Бир дәфә јенә чылпаг
Јујунан заман занбаг
Бирдән көрдү Чинары:
— Ој, ој... кејиним бары...
Дәрһал суларә енди,
Кол далында кизләнди.
Буну олмаз сәһв санмаг,
Јаман утанды занбаг!
Бахды кизлин сулардан,
Хошу кәлди Чинардан.
Көрсә дә чох узагдан,
Анчаг елә о вахтдан
Ахтарыр бахышлары
Кизли-кизли Чинары!

109

Занбағың сәси варды,
 Һәвәслә охуҗарды:
 Сузанбағыҗам,
 Көлә бағлыҗам.
 Надинчәм, шәнәм,
 Кичик јелкәнәм.
 Бу көлдүр мәним
 Журдум, мәскәним!
 Күнүм, һәҗатым,
 Голум-ганадым!
 Демәјин судур,
 Варлығым одур!
 Еј мәним өмрүм,
 Еј көзәл көлүм,
 Сәнинлә күлүм,
 Сәнинлә өлүм!
 Чөлү, дүзү, чәмәни
 Долашан бу нәғмәни
 Динләјирди бөчәкләр,
 Лаләләр, кәпәнәкләр,
 Јашыл, сары јарпаға
 Минән нечә гурбаға!
 Гушлар көлә енәрди,
 Нәғмәни динләјәрди...
 Динләјәрди чичәкләр,
 Гызылгазлар, өрдәкләр...

4

Булуд көрүб Занбағы
 Дәрһал енди ашағы!
 Дәли-диванә олду,
 Мин көнүлдән вурулду.
 Вурулду бу Занбаға,
 Дајанды баха-баха...

Деди: — Еј көзәл мәләк,
 Разы ол, кәл евләнәк!
 Мән бир шаһын оғлуҗам,
 Зинәтләрлә долуҗам.
 Гызылдан сарајым вар,
 Тахтым вар, чарпајым вар!
 Бир дүнјадыр дөвләтим,
 Ашыб-дашыр сәрвәтим.
 Сәнә бир сирр дә ачым,
 Инчидәндир тахт-тачым!
 Әримлә күнәш јаныр,
 Гуллуғумда дајаныр.
 Мәним күчүм, гүввәтим,
 Мәтинлијим, чүр'әтим!
 Адым-саным, шөһрәтим,
 Дүзү, басмырам күјә,
 Бәллидир јерә-көјә
 Кәл, мәним мәләјим ол,
 Архам ол, көмәјим ол!
 Сон гој аһ-һарајыма,
 Көч гызыл сарајыма
 Мән өзүм бујруғунда,
 Кәнизләр гуллуғунда.
 Һазыр олар нә десән,
 Нә десән, нә истәсән!
 Сәни елә бәзәрәм,
 Һәр јери бир кәзәрәм,
 Апарарам узаға,
 Улдузлар, јајлаға...
 Апарарам һәмишә
 Ја Аја, ја Күнәшә!
 Гызылдан фајтонум вар,
 Атлары—шимшәк атлар!
 Сән мәнә олсан арвад,

Сәнин олар кайнат!
Миниб гызыл фаятона,
Мин сүр'әт вериб она
Кәзәрик һәр диҗары,
Бир-бир бу улдузлары!
Кәл, мәним мөләҗим ол,
Көҗчәҗим, чичәҗим ол,
Кәл гызыл сараҗыма,
Архам ол, көмәҗим ол!

Занбаг: — Ваҗ, ваҗ—деҗирди,
Горхудан титрәҗирди.
Һеч Булуду көрмәдән,
Она фикир вермәдән,
Һәҗәчанла, тәлашла,
Көзүндән ахан яшла
Һәсрәтли бахышлары
Ахтарырды Чинары!

5

Булуд тәнһа галанда,
Рәдд чавабы аланда
Гәзәбиндән тутулду,
Шар кими шишди, долду,
«О ки, ади бир чичәк,
Рәдд чавабы нә демәк?!
Бу сәһвдир, чох бөҗүк сәһв,
Мәһв едәрәм, ону мәһв!»
Јенә енди ашағы,
Дилә тутду Занбағы!
Занбаг, көзүндә ишыг,
Она сөҗләди ачыг:
«Бу көл—јурдумдур мәним,
Әзиз, доҗма мәскәним!

Башга јерә кетмәрәм,
Мән көҗләрә кетмәрәм!»
— Мән сәни гопарарам,
Мән сәни апарарам!
Булуд јенә дә долду,
Од олду,
алов олду!

Гәзәбиндән парлады,
Шаггылдады, курлады.
Јыҗды дамла-гушуну,
Јыҗды бүтүн гошуну.
Һәр јерә зүлмәт чөкдү,
Гошуну көлә төкдү.
Јағыш јаҗды, нә јаҗды,
Көлүн үстүнә јаҗды.
Һәр јери дөҗә-дөҗә,
Тут учундан чых көҗә...
Тапсын деҗә Занбағы
Булуд енди ашағы!
— Горхма! — деҗиб Занбаға
Чинар кечди габаға.
Учалдараг сәсини,
Ачды көҗ синәсини,
Кизли бир бучағында,
Кизли бир будағында
Јер аҗырыб Занбаға
Салды кизли отаға.
Өзү меҗдана чыхды,
Дүшмәни вурду, јыхды.
Күләкләрлә вурушду,
Шимшәкләрлә вурушду.
Говду дамла-гушлары,
Бүтүн бу јағышлары!

Булуд ениб ашағы,
Ахтарса да Занбағы
Ахтарса да һәр јери,
Пешман гајытды кери.

6

Күн чыхды күлә-күлә
Нур сачды јенә көлә.
Јенә учду бөчәкләр,
Гызылгазлар, өрдәкләр...
Занбаг су үстә јенә
Күч верди нәғмәсинә:
Сузанбағыјам,
Көлә бағлыјам.
Надинчәм, шәнәм,
Кичик јелкәнәм.
Бу көлдүр мәним,
Јурдум, мәскәним.
Күнүм, һәјатым,
Голум-ганадым!
Демәјин судур,
Варлығым одур!
Еј мәним өмрүм,
Еј көзәл көлүм,
Сәнинлә күлүм,
Сәнинлә өлүм
Чөлү, дүзү, чәмәни
Долашан бу нәғмәни
Динләјирди чичәкләр,
Лаләләр, кәпәнәкләр,
Гызылгазлар, өрдәкләр!

7

Һәм јер, көј севинирди,
Һәм дә көл севинирди.

Бурда мәчлис гурулду,
Шән, мә'налы тој олду.
Тамашаја бир кәлин,
Занбаг көчүрдү кәлин.
Занбаг—чанлы бир баһар,
Даһа көзәл, фүсункар.
Дону, көјнәји рәнк рәнк
Башында гызыл чөләнк!
Күлләр јарашығындан,
Күнәш, ај ишығындан
Бәхшиш верирди она,
Үзүнә, јанағына!
Дөндү инчијә, лә'лә,
Илаһи бир көзәлә!
Балыглар судан чыхды,
Она дојунча бахды.
Чөмчәгујруглар һәлә,
Ојнады күлә-күлә.
Севиндиләр бөчәкләр,
Гызылгазлар, өрдәкләр,
Чичәкләр, кәпәнәкләр,
Нечә-нечә гурбаға
Миниб гајыг-јарпаға
Галдылар баха-баха...

8

Занбаг һәвәсә кәлди,
Шән нәғмәси јүксәлди.
Чөлү, дүзү, чәмәни
Долашан о нәғмәни
Тәзә бир руһла јенә
Охуду дөнә-дөнә.
Гејри-ади бир сәслә,
Мәлаһәтли нәфәслә.

Һејран галды бу сәсдән,
Бу сәсдән, бу нәфәсдән!
Ағачдакы будаглар,
Будагларда јарпаглар...
Һејран галды чичәкләр,
Гызылгазлар, бөчәкләр,
Өрдәкләр, кәпәнәкләр.
Бу илаһи бир сәси
Ешитди јер күрәси.
Һәтта Булуд ешитди,
Ешидән кими кетди.
Дөндү күсән ушаға
Учуб кетди узаға.
Дурушунда бир вүгар,
Ону динләди Чинар.
Һејран галды бу сәсә,
Бу сәсдәки нәфәсә
Бу бөјүк сәдагәтә,
Бу бөјүк мәнәббәтә!

9

Илләр, доланды кечди,
Улдузлар јанды, кечди.
Занбаг гочалды, солду,
Бир күн тамам јох олду.
Фәгәт галды хош сәси,
Бир дә көзәл нәғмәси:
Сузанбағыјам,
Көлә бағлыјам.
Надинчәм, шәнәм,
Кичик јелкәнәм.
Бу көлдүр мәним
Јурдум, мәскәним.
Күнүм, һәјатым,
Голум-ганадым!

Демәјин судур,
Барлығым одур!
Еј мәним өмрүм,
Еј көзәл көлүм,
Сәнинлә күлүм,
Сәнинлә өлүм!
Нә етмәк, Занбаг итди,
Јериндә јүзү битди.
Һамысы да ағ, гәшәнк,
Әлван-әлван, рәнкбәрәнк!
Чөлү, дүзү, чәмәни
Долашан о нәғмәни
Һамы динләди јенә,
Динләди дөнә-дөнә!
Динләди кәпәнәкләр,
Гызылгазлар, өрдәкләр,
Гурбағалар, бөчәкләр,
Гарышгалар, чичәкләр...
Ону дүнја ешитди,
Нағыл да бурда битди!

ПАХЫЛ ТҮЛКҮ

1

Бир пахыл түлкү варды,
Гызыл рәнк түкү варды.
Көзләри ири, ала,
Аз галырды чан ала.
Көзләри сүзүлүрдү,
Әзилир, бүзүлүрдү.
Бојну гәшәнк бојунду,
Һәм зәриф, һәм узунду.

Јахшы бағы-бағаты,
Зәнкин, көзәл һәјаты.
Һәјәт-бачасы, мүлкү,
Шән јашајырды түлкү.
Ики ушағы, әри
Јохду бир дәрди-сәри...
Хош кечирди күнләри!

2

Бир күн түлкү бүзүшдү,
Гәрибә һала дүшдү.
Кәдәрли, гәмли олду,
Ала көзләри долду.
— Ај чаным, көзүм мәним,
Јох сәнә сөзүм мәним,
Көзләрин нијә нәмдир,
Бу нә кәдәр, нә гәмдир?!
— Севимли әрчијезим,
Көзүм, чаным, әзизим,
Бу гоншу түлкү мәнә,
Билирсән, нә деди, нә?!
Гызылын јох, варын јох,
Фәрли сырғаларын јох...,
Гулағыма бах бары,
Зүмрүд гаш сырғалары,
Көрдүнмү,
дојунча бах,
Һүнәрин вар, сәндә тах!
— Ај чаным, көзүм мәним,
Јох сәнә сөзүм мәним.
Демишәм дәнә-дәнә
Бу күн дејирәм јенә,
Һеч заман пахыл олма,
Гоншулара гошулма!

Сәни дәрд-сәрә салан
Зүмрүдгаш сырға нәдир,
Бил ки, сәнә јарашан
Инчидир, дүрданәдир!
О деди көзү јашлы:
— Сырға ал зүмрүдгашлы...
— Ричам вар, сөзә кетмә,
Фикир етмә, гәм етмә!
Сөз верирәм бу күнү,
Алачағам чүтүнү!
Деди, алды, кәтирди,
Елә ки, она верди
Севинчлә гулағына
Түлкү сырғаны тахды,
Күзкүнүн габағында
Кедиб өзүнә бахды.

3

Нә динчәлди, нә јатды,
Түлкү дәрд-гәмә батды.
Көрдү рәфигәсини,
Онун сәлигәсини.
Түклү, гәшәнк довшаны,
Тәзә, пар-пар машыны,
Көрдү јенә гоншуну
Атлаз палтарда ону.
Јенә јанды, јахылды,
Чүнки түлкү пахылды.
Әри дәрдинә јанды,
Гуллуғунда дајанды.
Атлаз истәди, алды,
Алмаз истәди, алды.
Довшан истәди, алды.
Машын истәди, алды.

Нә истәсә, кәтирди,
Нә десә алды, верди.
Јенә гашгабаг төкдү,
Гәлбини једи, сөкдү.
Гоншуда галды көзү
Һәр шеји көрдү көзү.
Көрән кими олду пәрт,
Дујду кәдәр, чәкди дәрд.
Јазыг әри јалварды,
Мин чүр тәзә шеј алды.
Деди ки, пахыл олма,
Она-буна гошулма!
Амма, дејирсән кимә,
Батды кәдәрә, гәмә!

4

Халлы бир түлкү көрдү,
Көрүб јериндә «өлдү».
— Јаман пис олду һалым,
Нијә јох мәним халым?!
Әри деди һејрәтлә:
— Мән халы һардан алым?!
— Мәнә јарашар о хал,
Һардан олурса тап, ал!
Әри кәзди, долашды,
Дәрә, тәпә, дағ ашды.
Бир ан үзү күлмәди,
Халы тапа билмәди.
Түлкү нә күнә дүшдү,
Хәстә көкүнә дүшдү.
Һејрәтиндән дурухду,
Ора-бура вурнухду.
«Одур фикрим-хәјалым,
Тап олсун мәним халым!»

Әриди бир шам кими
Гаралды ахшам кими.
Тәрсликдән, сән ишә бах,
О халлы кәлди гонаг.
Елә ки, көрдү буну,
Башланды мин ојуну.
Нә ичди, нә дә једи,
«Мәнә хал тапын» — деди.
Нә бағча-баға чыхды,
Нә көјә, јерә бахды.
Нә көрдү ағ машыны,
Нә дә үзүк гашыны.
Варды онун һәр шеји,
Јүз-јүз, мин-мин бәзәји.
Дәст-дәст, көзәл палтары,
Чүрбәчүр сырғалары!
Сајсыз инчи данәси,
Даш-гашы, дүрданәси...
Һәр шеј онда вар иди,
Тәк үрәји дар иди.
Ипә-сапа јатмады,
Мәгсәдинә чатмады.
«Мәнә хал тапын» деди,
Күндән-күнә әриди.
Кет-кедә елә солду,
Түкләри дә јох олду.
Елә алышды, јанды,
Јанды, гәлби дајанды.

Өртмәк үчүн пахыры
Басдырдылар пахылы.
Мә'насыз пахыллығын
Белә олур ахыры!

СЕҢРЛИ ГЫЛЫНЧ

1

Сеһрли гылынч варды,
Күнәш кими јанарды.
Санки алмазды гылынч,
Гында галмазды гылынч!
Дујанды инсан кими!
Ағырды зиндан кими!
Ҡагг, әдаләт севәнди,
Гүввәт, гүдрәт севәнди.
Ону јериндән һәр кәс
Алыб көтүрә билмәз.
Нечә икид јанашды,
Гылынч—гајады, дашды.
Онлара рам олмады,
Мејл белә салмады.
Таныјырды онлары,
Чох иди нөгсанлары.
Бири чибкәсән иди,
Горхудан әсән иди.
О бириси хәбисди,
Үчүнчү даһа писди.
Јох иди гејрәтләри,
Күчләри, чүр'әтләри!
Нечә олачаг гылынч,
Қимә галачаг гылынч?!
Һеч кәсә рам олмады,
Мејл белә салмады.
Сакит дајанды гылынч,
Нур кими јанды гылынч.

2

Бир чаван арзусунда,
Бир чаван јухусунда
Гылынчы көрә билди,
Ону көтүрә билди.
Бә'зән кәлиб јахына,
Дајаныб бахды она.
Бахды, титрәди, чашды,
Һәтта көзү гамашды.
«Бу, нә сирли гылынчдыр,
Нә сеһрли гылынчдыр?»
Бир аз да таблајым мән,
Јенә күч топлајым мән!»
Кедиб бир котан алды.
Сусуз чөлдә бағ салды.
Бу һәвәслә алышды,
Кечә-күндүз чалышды.
Зәһмәтлә аз мүддәтә,
Бу бағ дөндү чәннәтә.
Һамы елә-беләчә
Чалышды күндүз-кечә.
Һәр јан бағ-бағат олду,
Фираван һәјат олду.
Бу маһалын ад-саны
Кәзди дүзү, дүнјаны!
Бура бир дәфә амма
Дүшмән кечди һүчума.
Сәрвәт тапмаг истәди,
Чалыб, чапмаг истәди.
Дәрһал галхыб ајаға
О кәнч кечди габаға.
Дәрһал гылынчы көрдү,
Дүшүнмәдән јүјүрдү,

Элини атыб ону
Асанлыгла көтүрдү.
Ону алды бир һејрәт
Чанына кәлди гүввәт!
Сәсләди чаванлары,
Гызлары, оғланлары.
Һамы бирдән чәм олду,
Јаранды бөјүк орду.
«Еј мәним нәр гылынчым,
Көстәр һүнәр, гылынчым!»
Дејиб ирәли чумду,
Бу һүчум әкс һүчумду.
Орду елә курлады,
Гылынч елә парлады,
Дүшмән чашды горхудан,
Дүшмән гачды горхудан.
Ону ваһимә алды,
Һејрәт ичиндә галды.
Дағылды дәстә-дәстә.
Чаван башынын үстә
Ојнатдыгча гылынчы,
Фырлатдыгча гылынчы
Дујду шир гүввәтини,
Дујду дағ гүдрәтини!
Бу гылынч јана-јана
Нур сачырды һәр јана.
Дүшмән тамам говулду,
Бөјүк гәләбә олду.

3

Чаван гылынчы севди,
Гылынч—чөрәкди, евди.
Ону һәјаты билди,
Голу-ганады билди.

Варлығыны бағлады,
Мөһкәм-мөһкәм сахлады.
Бир дәфә ондан өтрү
Лә'л, көвһәр долу мүчрү
Версәләр дә чавана,
Одланыб, јана-јана,
Һирсләниб, бирдән-бирә.
Мүчрүнү чырпды јерә!
Гылынч садигди она,
Чеврилди дајағына!
Ону дардан гуртарды,
Бәлалардан гуртарды.
Бир-биринә мөһәббәт,
Бир-биринә сәдагәт!
Газанды шөһрәт, ад-сан,
Сәркәрдә олду чаван!
Дәјанәтли сәркәрдә,
Әдаләтли сәркәрдә!
Јенә һүчумлар олду,
Ајаға галхды орду!
Ојнатды гылынчыны,
Фырлатды гылынчыны,
Дәф етди дүшмәнләри,
Мөһв етди дүшмәнләри!
Кечдикчә ајлар, илләр
Бу гылынчла бәрабәр
Горуду әдаләти,
Горуду сәадәти!

4

Сәркәрдә—о мәрд инсан,
Бир күн көчдү дүнјадан.
Гылынчы дәр-гәм алды,
Чүнки саһибсиз галды.

Сәдагәти бөјүкдү,
Мәһәббәти бөјүкдү.
Үч кәсә рам олмады,
Мејл белә салмады.
Күнчдә сакит дајанды,
Үенә нур кими јанды.

5

Әдаләт рәмзи кими,
Үәгигәт рәмзи кими
Ғылынч јенә дә галыр,
Кечмиши јада салыр.
Јада салыб дил ачыр.
О замандан данышыр.
Әдаләтли, гүдрәтли
Ғәһрәмандан данышыр,
О чәсур, горхмаз, мәғрур,
Мәрд инсандан данышыр.
Дејир ки, нә сирлијәм,
Нәдә ки, сәһрлијәм.
Сәһрли—гәһрәмандыр,
О мәрд, чәсур инсандыр!

**Бу дәфә јаздым амма
Сизә ики поема**

МЕШӘНИН РӘНКЛӘРИ

1

Дағ мешәси
Гучағына алды мәни,
Сејр еләдим
Кечә-күндүз бу мешәни,
Ахшамыны, сәһәрини,
Бирчә-бирчә
Үзә чыхан рәнкләрини.
Нечә?! Рәнкләр?!
Ахы мешә јашыл олар!
Јашыл рәнkdән башга рәнk вар?!
Әлбәттә, вар,
Көрмәк үчүн мешәни кәз,
Бу рәнкләри
Ади адам көрә билмәз.
Диггәтлә кәз,
Рәнкләри вар: јүз-јүз, мин-мин.
Бу рәнкләрди
Көзәллији бу мешәнин.
Кәлдим бу күн
Кәзим дејә, көрүм дејә,
Һејран олдум
Баха-баха бу мешәјә.
Бир сәс кәлди,
Санки кимсә, нәсә дәрди,
Бу вахт бирдән
Тап! Башыма нәсә дәјди.
Көјә бахдым,
Ағач көрдүм будаг-будаг,

Будагларда
Нә дәлә вар, нә дә ушаг.
Бирдән кимсә
Архамдача кәлиб дурду,
Күрәјимә әл дә вурду.
Дәрһал дөндүм,
Гәрибәдир, јохдур һеч кәс,
Нә хышылты, нә бир нәфәс...
Дүзү, горхдум,
Һејрәтимдән донуб галдым,
Аста-аста
Дөрд тәрәфә нәзәр салдым.
Лап јахындан
Гулағыма бир сәс дәјди,
Тап! Башыма нәсә дәјди!
Көјә бахдым,
Јенә һеч кәс! Јенә сүкут.
Дөрд тәрәфим
Чадыр-чадыр јашыл булуд.
Көзәл мешә!
Сәни билдим бир ана мән,
Кәлиб кирдим
Бир дост кими гојнуна мән.
Кәл, чәкинмә,
Сәһрини ач, сиррини ач,
Јашыл рәнклә
Парласан да, нуруну сач!

2

Чығыр кедир,
Чығыр итир.
Лап габагда
Јенә битир.
Отдур бөјрү,

Әјри-үјрү
Бир хәтт кими.
Сәрһәд кими.
Мешә чаван,
Мешә әлван...
Јарпаг күлүр,
Нур сүзүлүр...
Золаг-золаг,
Гырмызы, ал,
Гәһвәји ағ,
Зоғал-зоғал...
Јарпаг дүшүр
Рәнкдән-рәнкә,
Сонра дөнүр
Бир чәләнкә.
Бу јарпаглар
Вәрәг-вәрәг,
Бу золаглар
Шәфәг-шәфәг...
Бу нә рәнкдир,
Нә чичәкдир?
Јахшы бахын,
Көбәләкдир!
Јумру башы
Топ кимидир,
Гырмызыдыр,
Турп кимидир.
Јол кедирәм,
Сејр едирәм
Бу рәнкләри,
Чичәкләри.
Анчаг фикрим
Архададыр,
Кимсә кәлир,
Аддым атыр.

Чөнән кими
Јоха чыхыр,
Дујурам ки,
Мәнә бахыр!
Бу, дәләдир,
Ја тәләдир!
Чыхмыр башым,
Көрән кимдир
Јол јолдашым?!

3

Бир талада кәлиб дурдум,
Чадыр гурдум.
Һәлә гушлар јатмамышды,
Һәлә күнәш батмамышды.
Көрдүм кендән гаратојуг
Мәнә бахыр сојуг-сојуг.
Бир һәјәчан тутду ону,
Бәлкә севмир јад гоншуну?!
Бахды, бахды... сонра кетди,
Ағачлыгда көздән итди.
Мән чадырда сүфрә ачдым,
Чәлд булаға, суја гачдым.
Булаг ади булаг дејил,
О гәдәр дә узаг дејил.
Булаг сафдыр, ләнкәрлидир,
Әтрафы да лилпәрлидир.
Дүз булаға чыхыр тала,
Үз-көзүнә,
Өз-өзүнә
Күзкүсүндә бахыр тала!
Бир кәлиндир,
Бәзәнибдир, кедир тоја!
Елә көзәл чәләнки вар,
Бу чәләнкин јүз рәнки вар!

Көј гуршағы ениб јерә,
Тәзә рәнк гатыб рәнкләрә!
Елә әлван олуб тала,
Гырмызы, ағ, мави, ала...
Бир дәмәтдир
Апарырлар санки тоја.
Әл дондурур... булаг бумбуз.
Су долдуруб дөндүм кери,
Ичдим санки улдуз-улдуз!
Шәфәг сачан бу рәнкләри!
Бој... бу нәдир, көрдүм көлкә,
Өтдү, итди. Сәһвдир бәлкә?!
Қотлетимин јарысыны,
Јумуртанын сарысыны
Кимсә јејиб. Бу, нә сирдир,
Нә мө'чүзә, нә сәһрдир!
Чыхдым чөлә, јохдур һеч кәс.
Нә көлкә вар, нә һәнир, сәс...
Кәлиб јенә гаратојуг
Бахыр мәнә сојуг-сојуг...
Гаш гаралды, күнәш батды,
Мешә јатды, гушлар јатды.

4

Бир дә дурдум кечәјары,
Јаныр ајын ишыглары.
Һәр јан нурлу, һәр јан ајдын,
Талададыр өзү ајын.
Сүд кими ағ, нурлу, парлаг!
Башга көркәм алыр тала,
Сүд нурунда галыр тала!
Итир рәнкләр:
Гырмызы, көј, мави, сары.
Јаныр ајын ишыглары.

Башдан-баша тала ағдыр,
Санки нәһәнк бир занбагдыр!
Дөрд јан зүлмәт:
Әријир гатран ширәси,
Ағачларса гара рәнкли
Ири нида ишарәси!
Кечиб кәсир
Јарпаглары, будаглары,
Гылынч кими
Ағ-ағ ишыг золаглары!
Бу зүлмәтдә
Гоша јанан ишыг вардыр,
Ја чаггалдыр,
Ја түлкү, ја чанавардыр.
Ишыг кетди,
Кетди, кетди, бирдән итди!
Јенә јанды,
Ишыг инди кәзиширди,
Ағ золаглар
Гаранлыгда кәсиширди.
Зүлмәт долуб
Бу мешәјә булуд-булуд,
Һәр јан сүкут, һәр јан сүкут!
Һәм Ај өзү,
Һәм дә тала—даирәви,
Сүфрә ачды,
Мәчлис гурду аиләви.

5

Һәр јан нура бојанмышды,
Гушлар сүбһдән ојанмышды.
Вермишди онлар сәс-сәсә,
Вермишди нәфәс-нәфәсә.

Алабахта, һоп-һоп, өрдәк,
Гаратојуг, сарыкөјнәк.
Нечә чүр сәс јарышырды,
Бир-биринә гарышырды.
Јајылырды бу аләмә
Бир үмуми, көзәл нәғмә!
Һәр сәс шәфәг, һәр сәс нурду,
Бүтүн мешә охујурду.
Сәс—мешәнин бир рәнкијди,
Рәнкә бәнзәр аһәнкијди.
Мән јухудан ојанмышдым.
Көлкәликдә дајанмышдым.
Бир ан белә
Кәсмәјәрәк шән сәсини,
Охујурду
Гушлар сәһәр нәғмәсини.
Шеһли ота
Кәздим ајаг баса-баса,
Бу нәғмәјә
Инди гулаг аса-аса,
Көзәлликлә,
Тәмизликлә севин, өјүн,
Ганад ач, уч,
Галх фөвгүнә мави көјүн!
Динләдикчә
Голларымы ачдым бирдән,
Мешә боју,
Тала боју гачдым бирдән.
Таладакы
Отлар, күлләр дизә чыхды,
Күлләрдәки
Бүтүн рәнкләр үзә чыхды.
Мешәдәки көбәләкләр,
Ајаг ачды.

Чичәк үстә кәпәнәкләр
Ганад ачды.
Сәпәләнди
Мави көјүн шәфәгләри.
Дан јеринин гызыл зәри.
Парылдады
Јерин, көјүн фишәнкләри,
Бунлар верди
О рәнкләри, бу рәнкләри!
Күн дүшдүкчә
Һәр отуна, јарпағына,
Мешә мәни
Сәсләјирди гучағына!

6

Кимсә јенә нәсә атды,
Сонра өзү итиб батды.
Бахдым, бахдым, јохдур һеч кәс,
Нә һәнир вар, нә дә нәфәс.
Бирдән колдан будаг галхды,
Арасындан кимсә бахды.
Бахды, анчаг көрүнмәди,
Јаваш-јаваш ушаг чыхды.
Гәрибәдир, бу, ушагдыр,
Ја чубугдур, ја будагдыр?!
Чубуглардан јарадылан
Фындыгбурун кичик оғлан...
Әлиндәки гозу атды,
Јенә колда итди, батды.
Өз-өзүмә: — Јахшы, — дедим,
Гозу тапыб, гырыб једим.
Ләпәләри чанлы, әтли,
Һәм јағлыдыр, һәм ләззәтли...
Фындыгбурун колдан галхды,
Кизли-кизли мәнә бахды.

Бир гоз атды,
Сонра јенә кола јатды.
Јаваш-јаваш,
Кола сары кетдим бирбаш.
Дедим, кола чатарам мән,
Ону бирдән тутарам мән.
Гәрибәдир,
Бирчә анда дөндү оха,
Чыхды јоха...
Чох узагдан кәлди сәси,
Чинкилтили гәһгәһәси...
Кери дөнүб
Чадырымы сөкүб-јығдым,
Јүкү алыб,
Јаваш-јаваш јола чыхдым.
Фындыгбурун көрән һаны,
Сејр еләдим дөрд бир јаны.
Бә'зән онун
Ешидирдим шән сәсини,
Бә'зән исә
Көрә билдим көлкәсини.
Ону тапыб, тутум дејә
Кетдим јенә ирәлијә.
Кетдим, кетдим,
Бу јашыллыг
Дәнизиндә итдим, итдим!
Кәлиб чыхдым лап дәринә,
Һејран галдым
Онун јени рәнкләринә.

7

Дики галхдым,
Көјә бахдым.
Көрүнмүр көј,
Бир рәнк вар: көј!

136

Гучаглашан
Будаглардыр,
Ашан-дашан
Јарпаглардыр!
Көјдә јарпаг:
Нурлу, парлаг!
Галхдым јенә
Дағ дөшүнә.
Көрдүм нәһәнк
Үстү чичәк,
Сары-сары
Гајалары.
Санки јанмыш
Бу гајалар,
Хыналанмыш
Бу гајалар!
Бир сәс гопур:
— Еһеј... дурун!
Билдим, одур,
Фындыгбурун!
Дајанмадым,
Бојланмадым.
Билдим, кедәр,
Көздән итәр.
Мешә дәрин,
Ағачлар сых,
Вар һүнәрин,
Бир јана чых!
Галхдым, галхдым
Лап јухары,
Бирдән бахдым
Көјә сары!
Мешә үстә,
Дәстә-дәстә

137

Енәи ағ-ағ
Булудлардыр,
Галаг-галаг
Булудлардыр.
Бир шал кими
Өртдү, ахды,
Хәјал кими
Өтдү, ахды.
Күнәш гызыл,
Һәр јан парлаг!
Мешә јашыл,
Булудлар ағ!

8

Мән елә ки, ашдым дағы,
Көрдүм чығыр
Кедир инди дүз ашағы.
Бу мешәнин јохдур сону,
Бир дағ боју,
Дәрә боју көрдүм ону.
Каһ ағачлар, каһ чичәкләр,
Јени рәнкләр, јенә рәнкләр!
Бу рәнкләрә баха-баха,
Көрдүм думан
Кәлир сәссиз аха-аха!
Ахан думан
Тәптәзә рәнк кәтирди,
Нечә рәнкли
Јүз-јүз чичәк кәтирди.
Ендим, ендим... бөјүк дәрә,
Бир бахмагла
Көрә билдим јүз мәнзәрә.
Һәр ағача минди думан,
Јаваш-јаваш

Бу дәрәјә енди думан!
Ениб тәзә рәнк кәтирди,
Сајрышдыгча
Агла јашыл бәһсә кирди.
Јашыллыға елә батды,
Думан—дәрә
Чарпајыја кириб јатды!
Шырылтылы сәс јүксәлди,
Чајын өзү
Көрүнмәди, сәси кәлди.
Јол апарды јенә мәни,
Кедә-кедә
Динләјирдим бу нәғмәни!
Бирдән горхдум... Донду нәфәс...
Чүнки гопду
Нәрилтили, кобуд бир сәс!
Бу вахт көрдүм,
Ағ, чәһрајы
Зорба ајы!
Јаваш-јаваш
Мәнә доғру кәлди бирбаш!
Елә чашдым,
Нә кизләндим, нә дә гачдым.
Һәм дә варды
Нә бир көмәк, нә бир арха,
Јол үстүндә
Дајанмышдым горха-горха!
Кола-коса дәјә-дәјә,
Ајы чумду
Нәрилдәјә-нәрилдәјә.
Анчаг бирдән
Мәнә чатыб дурду ајы.
Өз-өзүнү
Пәнчәсилә вурду ајы.

Бирдән галхды,
Сакит-сакит мәнә бахды.
Бу вахт кәлди
 бир дәф сәси,
Кимин исә зүмзүмәси,
Ајынын чошду һәвәси,
Фырланараг сола-саға,
О башлады
Рәгс етмәјә, ојнамаға!
Дәјишилди руһум тамам,
Итиб-батды горхум тамам!
Ағ, чәһрајы, зорба ајы
Ојнајырды
 һәм мәзәли,
 һәм күлмәли!
Севинирди,
Шәнләнирди!
Мәзәләниб
Чыхардырды сәрт сәсини,
Ојнадырды,
пәнчәсини.
Сых мешәјди дөрд бир тәрәф,
Һәзин-Һәзин
Сәсләнирди узагдан дәф!
Сејр еләдим
Кизли-кизли дөрд тәрәфи,
Көрүм дејә
Кимдир чалан, кимдир дәфи?!
Һардан кәлир көрән бу сәс?!
Бахыб көрдүм
Јохдур һеч кәс!
Бу көрүнмәз дөчәл ушаг,
Дүшүндүм ки,
Фындыгбурун олар анчаг!
Көрдүм кәлир әлиндә дәф,

Фындыгбурун
Күлә-күлә мәнә тәрәф!

9

— Горхдунузму?!
— Горхдум бир аз!
— Бу ајыдан зијан олмаз!
Сиз кимсиниз, ахы, әми?!
— Кимәм?! Јахшы, дүз дејимми?!
— Әлбәттә, сиз,
Дүз дејиниз!
— Кәзә-кәзә
Бу мешәнин һәр јерини,
Топлајырам рәнкләрини.
Фындыгбурун фикрә кетди,
Мәнә бахыб һејрәт етди.
Нечә јә'ни рәнкләрини?!
Рәнк нә күлдүр, нә чичәкдир?
Бәс топламаг?!
Башым чыхмыр, нә демәкдир!
Фикрә кетмә, Фындыгбурун,
Һејрәт етмә, Фындыгбурун.
Кәздир мәни, кәздир, көстәр
Башдан-баша бу мешәни.
Бил рәссамам,
Сәфәрләрә чыхырам мән,
Тәбиәтдән
Фырчама рәнк јығырам мән!
Фындыгбурун бәрк севинди:
— Баша дүшдүм сизи инди.
Буна варам,
Һәр тәрәфә апарарам!
Таныјырам һәр бучағы,
Һәр ағачы, һәр булағы.

Эми, хэлэ,
Нэлэр билир достум дэлэ!
Бир көл вар ки, ишыг сачыр,
Она бахсан, көз гамашыр.
Гајалар вар ала-бэзэк,
Талалар вар чичэк-чичэк!
— О... нэ јахшы,
Сабаһ сүбһдэн кедэк, кэзэк...
Ахшам дүшүр,
Јаваш-јаваш мешә јатыр,
Мән дэрәнин кәнарында
Јүкү ачыб, гурдум чадыр.
— Фындыгбурун, кир ичәри,
Биркә ачаг, кәл сәһәри!
Ахы, нијә утанырсан,
Нијә чөлдә дајанырсан?!
— Бу нэ сөздүр, јох, јох, эми,
Мән евимә кетмәјимми?!
— Нэ гәрибә бир ушагсан,
Гаранлыгда
Еви нечә тапачагсан?!
— Сәһркардыр ахы атам,
Мән дә бир аз сәһркарам!
Лазым кәлсә гачарам мән,
Учарам мән!
Һеч нараһат олма, эми,
Никаран да галма, эми!
Санки бирдән шимшәк чахды,
Фындыгбурун јоха чыхды.

10

Сәһәр тездән дуран заман,
Һејрәтләндим,
Чадыра да долуб думан.

142

Көрдүм һәр јер
Бүрүнүбдүр бәјаз түлә.
Итиб мешә,
Итиб дәрә,
Бирдән көрдүм
Габағымда дуруб дэлә.
Мунчуг-мунчуг көзләри вар,
Бојнундаса «тәкәри» вар.
Сакит-сакит, дөнә-дөнә,
Ушаг кими бахыр мәнә.
Думан ахыр
Ағачлары өпә-өпә,
Ахыб кедир
Инчиләри сәпә-сәпә.
Узагларда ашыб-дашыр,
Дәрә, мешә ајдынлашыр.
Дедим: — Дэлә, гәшәнк дэлә,
Фындыгбурун јохдур хәлә.
— Мән бурдајам!
Дәләдән азча узагда,
Фындыгбурун
Јелләнирди бир будагда.
— Сабаһыныз хејир олсун!
Дејиб гуш тәк дүшдү јерә.
Јахынлашды бирдән-бирә.
Чадырыма бахды дәрһал,
Ону сөкүб јығды дәрһал...
Бир дә көрдүм
Узаглашыб кедир думан,
Јаваш-јаваш
Дәрәләрдә итир думан.
Бу вахт кәлди
Ағ, чәһрајы,
Зорба ајы.

143

Кәлиб чыхды
Кола-коса дәјә-дәјә,
Нәрилдәјә, нәрилдәјә.
Кефи көкдү,
Кәлиб бизим јанымызда
Јерә чөкдү.
Дәлә чумуб
Күрәјинә галхды онун,
Үз-көзүнә бахды онун.
— Јахшы, әми,
Биз кедәкми?!
— Кедәк, јолчу јолда көрәк,
Кедәк, кәзәк, кедәк, көрәк!
Уғур ола, чыхдыг јола!
Лап габагда
Кетди ајы, кетди дәлә,
Алды бизи
Гучағына дәрин дәрә.
Кәһ ачылды
Јашыл-јашыл пәнчәрәләр,
Кәһ көрүндү
Тәзә-тәзә мәнзәрәләр.
Көлкә дүшдү,
Дәрә кениш, дәрә нәһәнк...
Алты, үстү
Јарпаг-јарпаг, чичәк-чичәк!
Дәрә боју
Ахыб кедән нә кур чајды,
Су дејилди,
Әријән бир күмүш ајды!
Ири, кичик
Дашлар иди чај кәнары,
Чаја сары әјилирди
Ағачларын будаглары.

Гаја варды
Ганад ачыб учачагды,
Сим-сим десәк гапысыны
Үзүмүзә ачачагды.
Дајанмышды гәср кими,
Сепрлијди
Өтүб кечән әср кими!
Бирдән һәр шеј
Јуху кими кәлди бизә,
Һејрәтләндик
Баш верәндә бир мө'чүзә!

11

Нәһәнк гаја
Бәнзәјирди бир гәдәһә,
Чәкди бәркдән, шән гәһгәһә!
Гаја үстә
Ағ бир шимшәк чахды бирдән,
Кур шәләлә ахды бирдән!
Көзләнемдән
Күчлү сәслә долду дәрә,
Горхду ајы, горхду дәлә.
Бу шәләлә
Көрән һардан ахыб кәлди,
Булудлардан ахыб кәлди?!
Бир сел кими
Сәси курду, өзү курду,
Башдан-баша
Шәфәгләнән ағ бир нурду.
Әввәл инсан
Горхса белә
Ваһимәли бир сәсиндән,
Төкүлдүкчә
О гајанын синәсиндән

Жаратдығы
Көзэлликдән мин зөвг алды,
Бу көзэллик
Гаршысында донуб галды.
Фындыгбурун
Шәләләјә елә бахды,
Бир од кими
Гаја үстә елә галхды,
Вај... өзүнү суја атды,
Ағ ишыгда итди-батды!
Бирдән чыхды, чыхыб ахды!
Әл еләјиб бизә бахды!
Ағ көпүкләр тутду ону!
Бирчә анда удду ону!
Јенә кетди, јенә итди,
Сонра бирдән
Шәләләјлә ахды кәлди,
Ағ көпүкләр
Арасындан чыхды кәлди.
Үст-башындан
Сулар ахды килә-килә,
Гачыб кәлди
Бизә сары күлә-күлә!
Она бахды бүтүн дәрә,
Бахды ајы, бахды дәлә.
— Көзәлдир су!
Дәрмандыр бу!
Онун кими чимсин дејә
Ајы чумду шәләләјә.
Кетди ајы,
Шәләләнин
Гучағында итди ајы.
Амма јаман горхду кәлди,
Ағ сулардан чыхды кәлди.

Јенә кетдик,
Јолумуза давам етдик.
Дәрә галхды лап јухары,
Јухарыда
Јамјашыл гоз ағачлары.
Сыра-сыра, чәркә-чәркә,
Булуд-булуд, көлкә-көлкә...
Бахдым бир-бир
Тәбиәтин әсәринә,
Бу гозларын
Тәзә, парлаг рәнкләринә!
Каһ түнд, ачыг,
Каһ көлкәли, каһ да ишыг...
Рәнк дәјишир
 јарпаг-јарпаг,
Каһ солғундур, каһ да парлаг!
Јашыл рәнки јүз чүр көрдүм,
Каһ фирузә, каһ дүрр көрдүм.
Көзәл, нәһәнк ағачларын
Будағы бол,
Јарпағы бол,
Јумру-јумру мејвәси бол,
Нәғмәси бол, һәвәси бол!
Күлә-күлә
Бир ағача чыхды дәлә.
Далға кими
Јарпаглары јара-јара,
Кечди дәлә
Будаглардан-будаглара.
Көвдә боју елә гачды,
Гача-гача ојун ачды.
Демә, бу јер вәтәнидир,
Өз јурдудур, мәскәнидир.
Јувасы да көзәл сарај,

Фындыг тај-тај,
Гоз да тај-тај!
Дэлэнин күлдү көзлэри,
— Бујурун, кэлин ичэри!
Күлүр санки үзэ гозлар,
Јағлы, дадлы, тэзэ гозлар...
Дэлэ төкдү өз варыны,
Евиндэки гозларыны.
Ајы бахды,
Һирсли-һирсли донгулдады:
— Чохса да гоз,
Нэјэ кэрэк, јохдур дады...
— Ајы гардаш,
Үрәјини үзмэ бары,
Сэнин үчүн
Сахламышам армудлары.
Севинэрэк
Эввэл бизэ бахды ајы,
Јырғаланыб
Ајаг үстэ галхды ајы.
Фындыгбурун дэфи алды,
Ону чалды, нечэ чалды.
Бахыб бизэ фағыр-фағыр,
Сүздү ајы ағыр-ағыр.
Јырғаланды, далғаланды,
Мэзэ илэ јумаланды,
Дуруб галхды,
Галхан кими бизэ бахды.
Бирдэн көрдү
Јумру, узун,
Сары-сары армудлары!
Армудлара јахын кэлди,
Астача јерэ чөмэлди.
Дэлэ бизэ

Хидмэт етди ушаг кими,
Бахды бизэ
Эн эзиз бир гонаг кими.

12

Сәһәр-сәһәр јенэ кетдик,
Јолумуза давам етдик.
Дэрэ битди,
Дэринликдэ галды, итди!
Гаршымызда
Көзэл, јашыл дағ этәји,
Бу этәкдэ
Нечэ-нечэ дағ чичәји.
Чичәкләрсә
Бу мешәјә јарашырды,
Ишыг кими сајрышырды.
Ағарырды
Габагда дағ этәкләри,
Допдолујду
Чүнки сүсән чичәкләри.
Бу чичәкләр
Бир үзүкдү, гашында гар,
Ағ ишығын
Зијасында јаныр пар-пар.
Гучаглајым
Чичәкләри аз галыр мән,
Бурда бүтүн
Ағачларын алты чәмән.
Дағ мешәси,
Этраф көзэл, этраф хошдур,
Галхырыг биз,
Јол чэтиндир, јол јохушдур.
Далда галыр
Бу мешәнин јамачлары,

Санки кәлир
Үстүмүзә ағачлары!
Кобуд аҗы бирдән пөртдү,
Ирәлијә
Гачыб чумду, бизи өтдү.
Бир топ кими
Елә гачды, елә кетди,
Ағачларын
Чәркәсиндә көздән итди.
Бирдән дикдә
Гаја көрдүм гала кими,
Ағарырды
Јашыллыгда галај кими!
Бир сәс кәлди,
Нәғмә дејән зығ-зығ олду,
Гәрибәдир,
Ағачлар да сых-сых олду!
Күнәш итди,
Һәрдән, тәк-тәк нур сүрүшдү,
Көлкә артды,
Елә бил ки, ахшам дүшдү.
Бу сыхлығы, јашыллығы
Кечә-кечә, јара-јара,
Јахынлашдыг гајалара.
Бир гајанын
Дибиндәчә булаг көрдүм,
Шәффаф көрдүм, парлаг көрдүм.
Нәсә кизли
Мә'на варды гајаларда,
Көрдүм бири
Учалмышды лап кәнарда.
Сәркәрдә тәк
Габагдача дајанмышды,

Башдан-баша
Јашыл рәнкә бојанмышды.
Дајанмышды
Јашыл рәнкли јарпаг кими!
Санки јерә
Јолламышды көј тағындан,
Нәһәнк ағач
Нәһәнк јарпаг будағындан!
Бу јарпағын
Саплағы вар. Саплаг—ораг,
Бу мешәнин
Рәмзи кими гаја—јарпаг!
О тәрәфдә
Башга гаја—јупјумру шар,
Рәнки алдыр,
Гыпгырмызы топа охшар.
Аловлары
Чәкилән бир атәш кими,
Јерә енән
Бапбалача күнәш кими!
Бу атәшдә
Ағ, чәһрајы, боз, сары вар,
Бу ал рәнкин
Нечә чүрә чалары вар!
Гәрибәдир,
Бу гаја каһ нәһәнк чалма,
Каһ да дөнүб
Көзүмүздә олду алма!
Бу алманын
Јанындакы башга гаја,
Ракет кими
Учачагдыр санки аја!
Күмүш рәнкли
Бу гајанын шиш учлары

Тушланмышдыр,
Милләнмишдир көјә сары.
Ишылтылы
Бир гаја вар; дуз дағы тәк,
Ағ гаја вар;
Океанда буз дағы тәк!
Бир гаја да
Санки нәһәнк бир сырсыра,
Бу гајалар
Чәркә-чәркә, сыра-сыра!
Узандыгча
Бу мешәдә, бу гајалыг,
Үзүр санки
Бир дәниздә жүз-јүз гајыг.

13

Ағ, чәһрајы, зорба ајы
Гајаларын арасындан
Чыхды бирдән,
Бизә тәрәф бахды бирдән.
Фындыгбурун
Пычылдады гулағыма:
— Кәлмишик биз
Бу ајынын ојлағына.
Билдим ајы
Биздән габаг нијә гачыб,
Чүнки бурда,
Гајаларда сүфрә ачыб.
Сүфрә зәнкин...
Алма, алча, албалы вар,
Һәм дә чөкә
Чичәјинин шан балы вар.
Бу сүфрәдә
Кәрә јаға бәнзәр һејва,

Үч мејвәдән
Дүзәлдилән гозлу һалва...
Чајтиканы
Мејвәси дә, фыстығы да,
Бадамы да,
Пүстәси дә, фындығы да!
Нәләр јохдур
Бу ајынын сүфрәсиндә,
Әјләширик
Үч палыдын дөврәсиндә.
Јенә шәнлик...
— Фындыгбурун, һаны гавал,
Нә дурмусан,
Гавалы чал!
Дәлә чыхды
Бир гуш кими орталыға,
Фырланырды
Фырфыра тәк сола-саға!
Ајы чыхды,
Һәтта күлүнч олса белә,
Ојнајырды
Зорба ајы, зәриф дәлә!
Бирдән ајы
Көрүб доғма јувасыны,
Нәрилдәјиб
Сәсләди өз баласыны.
Ағ, чәһрајы, кичик ајы
Бир гајадан чыхан кими
Деди: — Ана,
Јахын кәлди бир топ кими
Јумалана-јумалана.
Нә көзәлди,
Нә дәчәлди,
Дәрһал галхды,
Мәзә илә бизә бахды!

Каһ доланды,
Каһ фырланды,
Бирдән јенә јумаланды.
Бах, беләчә
Шәнлик етдик бүтүн ахшам,
Зорба ајы
Гышгырды ки, јорулмушам!

14

Сәһәр-сәһәр јенә кетдик,
Јолумуза давам етдик.
Сејрәк думан,
Көврәк думан,
Сәпир, ачыр
Чичәк, думан...
Сүбһ елә хош,
Елә тәмиз,
Мешә—бомбош,
Мешә—сәссиз.
Думан кедир,
Думан итир.
Кечдик јамач,
Кечдик дәрә,
Елә јерә
Кәлиб чыхдыг:
Ағачлар сых,
Даш—гајалыг!
Дашлар—көј, ағ,
Галаг-галаг.
Кәсир јолу,
Дашдыр јолун
Сағы, солу!
Дашлар—рәнк-рәнк,
Донмуш чичәк!
Көзәл олуб,
Һејкәл олуб!

154

Үстү мамыр,
Инчи дамыр...
Даш-гајалыг,
Ағачлар сых...
Кәлә-көтүр
Чығыр өтүр...
Чығыр кедир,
Дашда итир,
О тәрәфдә
Јенә битир.
Дајанырам,
Бојланырам.
Һәр јан, сағ, сол,
Рәнклә бол-бол...
Каһ мәрчанлы,
Зәфәранлы,
Каһ гәһвәји,
Бәнөвшәји,
Каһ ағымтыл,
Каһ да јашыл!
Бу рәнкләрин
Кур ишығы,
Бу рәнкләрин
Гарышығы
Күн әксиндән
Рәнк јарадыр,
Рәнк рөгсиндән
Чәнк јарадыр!
Һәр даш—папаг,
Галаг-галаг.
Даш, гаја, дик
Кечиб кәлдик,
Елә јерә,
Дәрин дәрә!

155

Бу дәрәдә
Ешитдик су шырылтысы,
Һәтта бә'зән
Шәләлә тәк шарылтысы,
Анчаг јохдур
Нә өзү, нә ишылтысы...
Һаны бу су,
Нечә чыхыр, һардан чыхыр,
Һардан ахыр,
Һара ахыр, нечә ахыр?!
Дујдум бирдән
Су чағлајыр јер гатындан,
Кетдијимиз
Бу даш-гајанын алтындан.
Даш—гајадыр
Һәм јарғанлар, һәм јамачлар,
Даш-гајада
Нечә битиб бу ағачлар?!
Гәрибәдир,
Һәр тәрәфдә мамыр, мамыр,
Елә јашыл,
Бир чәмәндән кери галмыр!
Фындыгбурун
Ирәлијә гачды, кетди,
Һарда исә
Ајы итди, дәлә итди.
Бир јел кечди
Јарпаглары бура-бура,
Фындыгбурун
Бәркдән деди: — Кәлин бура!
Јаваш-јаваш
Бу дашлары, гајалары,
Кечә-кечә
Јахын қетдим она сары.

Ендим јенә,
Ән дәрин бир дәрә бурда,
Кәлиб көрдүм
Ајы бурда, дәлә бурда!
Бирдән чашдым,
Шәфәг сачан ајна көрдүм,
Бу ајнанын
Сафлығында мә'на көрдүм.
Сакит бир көл...
Сәлигәли, јарашыглы,
Елә саф ки,
Күн ишыглы, ај ишыглы!
Һүнәрин вар,
Кәлиб бурдан биканә кеч,
Елә саф ки,
Дибиндәки дашлары сеч!
Санки бурда
Гәрар тутуб бир парча көј,
Ишыг сачыр,
Ады галыб ишыглы көл!
Елә көл ки,
Бир көзәлдир, бир көзәлдир,
Башдан-баша
Донуб галмыш нәһәнк лә'лдир!

15

Сона чатды бу сәфәрим,
Мешәдә кечән күнләрим!
Сағ ол, ајы, сағ ол, дәлә,
Сағ ол, јамач, сағ ол, дәрә!
Фындыгбурун, кичик гардаш,
Олдун мәнә бир дост, јолдаш!
Сағ ол, сән дә,
Сағ ол, мешә,
Сизинләјәм мән һәмишә!

Ајрылсам да,
Сизи доғма биләчәјәм,
Гојнуруза кәләчәјәм!
Күлләрини өпәчәјәм,
Көзәлликләр көрәчәјәм!
Јашыллыгда
Итәчәјәм, азачағам,
Кәзиб, дујуб,
Јенә сиздән јазачағам!

АБШЕРОН САНИЛЛӘРИ

1

Орхан бахыр јоллара,
Јахынлашан гатара.
Гатар кәлиб јан алыр,
Јаваш-јаваш бошалыр.
Адамлар кечир шән-шән,
Көрүр ки, јохдур Сүсән.
Кәдәрләнир... кор-пешман
Кери гајыдыр оғлан!

2

Ахы Сүсән һардадыр,
Шәһәрдә, булвардадыр.
Гүллә кими чох уча
Бир јерә чыхыр Сүсән.
Ордан бүтүн шәһәрә,
Дәнизә бахыр Сүсән.
Јахынлашыб кизличә
Парашүтдән тулланыр,
Анчаг ки, енмир јерә
Елә көјдән салланыр.

Бу нәдир?!
Әсән күләк
Парашүтү апарыр.
— Аман, көмәк, ај аман...
Һамы һарај гопарыр.
Парашүт ағ чичәкдир,
Нәһәнк бир көбәләкдир!
Зејтун бағлары үстдән
Парашүт учур, учур,
Електрик гатарынын
Бирдән үстүнә гонур.
Сүсән нечә севинир,
Сөјләјир күлә-күлә:
— Нә јахшы олду елә
Кедәрәм Орханкилә!
Бакыдан узаглашыб
Шүтүјүр саһил боју,
Електрик гатары,
Ахыр гатара доғру
Дәнизин далғалары.
Елә јахындан кедир,
Сүсән севинчлә динир:
— Гатар дәнизә кирир,
Еһ, гој кирсин...
Горхмурам...
Парашүтү ачарам,
Јенә көјә учарам.

3

Сүсән дүшүр гатардан,
Кечиб кедир бағлардан.
Бу бағларда гују вар,
Дәрман кими сују вар!
Гума батыб тәнәкләр,
Гумда јатыб тәнәкләр.

Бир ағач елә бил гуш,
Учуб јерә отурмуш!
Позмајыб вугарыны,
Ачмыш ганадларыны.
Балача, кәрпич евләр,
Нә гәдәрدير, нә гәдәр...
Даш даш үстә гојулуб,
Көзәл бир һасар олуб.
Һасар үстә будаглар,
Гапы үстә будаглар...
Чыхыр тут дәрмәк үчүн
Оғрун-оғрун ушаглар!
Ширин тут бир кечәдә
Дәјиб сәһәрә кими.
Ағ парча—парашүтү
Тутублар сүфрә кими.
— Сүсән, тут чырпырыг, тут,
Кәл, сән дә парчадан тут!
Зирәк оғлан ушағы
Силкәләјир будағы.
Гыз дејир күлә-күлә:
— Орхан, бәрк-бәрк силкәлә!
Тут төкүлүр јер, тут,
Бачарсан һавада тут!
Һамы јахына кәлир,
Шән сәсләри јүксәлир...
— Ај Сүсән, салам, — дејә
Алыр ону дөврәјә.

4

Әнчир ағачы,
Таныдын мәни,
Сүсәнәм, Сүсән!
Нә бәркдир мејвән.

Әнчир јемәји
Чох сеvirәм мән.
Ири јарпаглы,
Әјри ајаглы
Пота бир әнчир
Дил ачыб дејир:
— Таныдым сәни, —
Дәчәл Сүсәни!
Сән һеч чәкмә гәм,
Ај меһрибан гыз,
Јетишәр мејвәм
Кәләндә пајыз!
Саһилләрдән бу заман
Кәлиб сөјләди Орхан:
— О јердә ки гаја вар,
Орда чимир ајылар.
— Нечә?! Ајылар чимир?!
— Јалан дејилдир сөзүм
Лап јахындан онлары
Орда көрмүшәм өзүм.

5

Бағлары кәзә-кәзә
Сүсән кедир дәнизә.
Бу дәниздә көрдүјү
Балача гајалардыр.
Су ичиндә гајалар
Балача ајылардыр!
— Сүсән, бура кәл,
Бурда вар бир көл...
Сүсән јүјүрүр,
Гајалар көрүр.
Дејир астадан:
— Ахы, көл һаны?!

Көстәрир Орхан
Гоша гајаны.
Бу гајаларын
Арасында көл.
Рәнки суларын
Дәниз кими көј.
Бурда бир гаја да вар,
Јатмыш тимсаһа охшар.
— Ахы, бура һарадыр,
Елә бил мағарадыр!
Алты көлкәли, сәрин,
Һәм дә дәриндир, дәрин...
Јералты јоллар кими.
Гаја исә дәнизә
Узаныб голлар кими.
Көрәр бу јердә чимән,
Су алтында бир чәмән.
Көрәр сач кими узун
Дәниз рәнкиндә јосун.
Пингвиндир гајалар,
Трамплиндир гајалар,
Чох һүндүр бир гајадан
Сүсән һоппанан заман
Парашүтү ачылыр,
Енмир,
Һавада галыр,
Ушаглар чығырырлар.
Көмәјә чағырырлар.
Јүјүрүб кәлир Орхан
О чәсур, икид оғлан.
Атланыб илдырым тәк,
Јапышыр парашүтдән,
Онлар суја дүшүрләр,
Ушаглар күлүшүрләр!

Сүсән гум үстә јатыб,
Гума батыб.
Саһил башдан-баша гум,
Ләпәләр чәкир һүчум.
Һәзин нәғмә охујур,
Ағ-ағ нахыш тохујур...
Чәкилиб кедир нахыш,
Бир анда итир нахыш,
Сүсән онлара бахыр,
Бахыр, сонра дарыхыр,
Галхыр...
гумдур үст-башы,
Јанағы, алны, гашы...
— Гумдан адам дүзәлиб,
Одур, саһилә кәлиб.
Сүсән бахыр оғлана:
— Ај Орхан, бу сәнсэн ки,
Бәнзәјирсэн хортдана.
Бирдән һирсләнир Орхан:
— Сән мәнә дедин хортдан?!
Дәрһал кечир һүчума,
Сүсәни јыхыр гума.
Гум нечә дә истидир,
Һәр дәнәси инчидир!
Ону учурур күләк
Гызыл зәррәләри тәк!
Сүсән һеј күлүр бәркдән,
Галхмыр бу гумлу јердән.

— Сүсән јохдур...
— Бәс һаны?

Ахтарырлар һәр јаны.
— Одур, бахын, ушаглар,
Парашүт көјә галхыр.
Сүсэн горху ичиндә
Ачыг дәнизә бахыр.
Орхан бирдән Сүсэнә
Гышгырыр:
— Горхма! — дејә,
— Горхма, сәнин далынча
Кәләчәјәм көмәјә.
Һәр тәрәф булуд-булуд,
Учур, учур парашүт...
Гыз көрәндә булуду
Јаран бир вертолјоту
Билди ки, Орхан кәлир,
О чәсур оғлан кәлир!
Хәзәр көмкөј парчадыр,
Буругларса нөгтәләр.
Онлар учур, аз галыр
Булудларда итәләр.
Бу Билкәһ, бу Нардаран,
Бу Маштаға, бу Шаған,
Һамысы—көзәл мәкан.
Бахыр дәнизә сары
Зуғулбанын дағ кими
Һүндүр гајалыглары.
Һәр тәрәфдә бағ-бағат,
Һәр тәрәфдә шән һәјат!
Күләк галхыб јенә дә,
Ағачлары ојнадыр.
Зуғулбанын јанында
Көрүнән Бузовнадыр!

Бирдән һәр јаны тутду
Ваһимәли курулту...
Сүсэн тир-тир титрәди
Горхуб һәјәчанындан,
Бу вахт тәјјарә галхды
Тәјјарә мејданындан.
Гәрибәдир, гуш кими
Учуб кетди јанындан.
Бәс о һансы мәкандыр,
Бу јерсә Мәрдәкандыр.
Бәзәјир нахыш кими
Һәмишә саһилләри
Мәрдәканын нур кими
Јанан гәрәнфилләри.
Кичик-кичик ада вар,
Кичик јарымада вар,
Бу јерләрлә бирләшән
Нечә естакада вар!
Гәдимдән гала-гала,
Бирдән көрүнүр Гала!
Дәнизин саһилиндә
Кичик бир шәһәр кими,
Шәһәр доғма елимдә,
Әзиздир Хәзәр кими.
Бир аз о јанда һөвсан,
Һөвсанда гәдим лиман,
Јанында Түркан!
Бунлар да —
көзәл мәкан!
Дашлары хына-хына
Бир јер вар: Хаша-хуна.
Тутуб бурда һәр јери
Су гујусу үстүндә
Дәјирманын пәрләри.

Онлар —
ала-бәзәкдир,
Әлвандыр, рәнкбәрәнкдир.
Бирдән ачылыр дәниз:
Бөјүк,
гүдрәтли, тәмиз!
Саһил—нахышлы, ағ-ағ,
Узаныр золаг-золаг!
Учур дәнизә доғру,
Онлар гајытмыр кери,
Инди галыр
узагда
Абшерон саһилләри!
Күн дәнизә сәпир нур,
Сулар зәрә бүрүнүр.
Гыз дејир: — Одур, одур,
Нефт дашлары көрүнүр.
— Бәлкә бура деподур?!
Узун естакадалар
Санки гатардыр, гатар.
Гагајылар нә гәдәр
Учурлар дәстә-дәстә
Учалыр дәмир шәһәр
Мави далғалар үстә!
Сүсәнә күлүб Орхан
Әл едир вертолјотдан.
Кери гајыдыр онлар,
Һәр тәрәф булуд-булуд,
Учур, учур јанашы,
Вертолјотла парашүт...
Лап јахын олан кими
Орхан бирдән атланыр,
Ипләрдән тутуб мөһкәм
Парашүтдән салланыр.

Күнәш јаман бәрк јаныр
Јајын гызмар чағында,
Орхан Сүсәнлә биркә
Кәзир үзүм бағында.
— Ај Орхан, көјә бир бах.
Күнәш од әләјир, од...
— Бу оду, бу атәши
Ичир јарпаг, ичир от...
Күнәш әзиз бир ана,
Үзүм тағлары көрпә...
Узаныб гумун үстә
Күнәши өпә-өпә!
Гызыл ширәси кими
Ону ичир киләләр,
Кечимәмәси кими
Долуб шишир киләләр.
Дурна көзү кими саф,
Кәһрәба кими шәффаф
Салхымлар гумда јатыр,
Киләләр гума батыр.
Анчаг јенә тәмиздир,
Сағламдыр, ләкәсиздир!
Бах, будур,
Јахшы таны,
Гара шаны, ағ шаны!
Билир бүтүн ел-оба
Кәһрәбадыр, кәһрәба!
Күнәши ичиб,
Киләләр шишиб.
Кәлин, ушағлар,
Үзүм јетишиб!
— Салхымы дәрмәк
Чәтиндир чәтин.

Орхан гышгырыр:
— Гајчыјла кәсин!
— Сүсән, ај Сүсән...
Сүсән дајаныр,
Саға бојланыр,
Сола бојланыр,
Көрмәјир һеч кәс,
Һардан кәлир сәс?!
— Сүсән, ај Сүсән...
Мәнәм әнчир ағачы...
— Аһ, әнчир... сәнсән?!
— Көрүрсән, мәнәм,
Кәл, кәл јахына,
Јетишиб мејвәм!
Бал кими ширин әнчир
Нечә дә ләззәтлидир!
Јупјумшагдыр јанағы,
Чатлајыбдыр додағы...
Орхан онлары дәрир,
Бир-бир Сүсәнә верир.
Әнчир ағачы бирдән
Парашүтә чеврилиб
Тәрпәниб галхыр јердән.
— Ура! — гышгырыр Сүсән.
Үфүг сонсуз, көј сонсуз.
Һәр тәрәф улдуз-улдуз!
— Сүсән, јерә бах, јерә,
О ал-әлван күлләрә!
— Улдузлар јерә ениб,
Һәр јана сәпәләниб.
— Кәл, енәк јерә, Орхан,
Бахаг күлләрә, Орхан.
Парашүт јаваш-јаваш
Бағлара енир бирбаш.

Гыз дүшүб баға кәлир,
Көрәндә ал күлләри,
Дәрһал габаға кәлир,
Узаныр ағ әлләри!
Зә'фәран санки чичәк,
Нә көзәлдир, нә көјчәк!
Кичик, нурлу чәләнкдир,
Гызылдандыр үрәји,
Гырмызы, сары рәнкдир
Дөрд ләчәјин бәзәји.
Рәнк алыбдыр елә бил
Күнәшдән ал гәрәнфил.
Һәр тәрәфдә күл-чичәк,
Көзәл, әлван, рәнкбәрәнк...
Бирдән бу әтирләрә
Башга әтир гарышыр,
Гәрибәдир, әтир дә
Бир-биријлә јарышыр.
Күлләр кими хош олу
Бу исти чөрәк әтри.
— Кедәк, нәнәм јәгин ки,
Галајыбдыр тәндири.
Јүјүрдүләр бир анда
Таныш һәјәтә сары.
Чөрәјә, бах, чөрәјә
Зә'фәранлы, сапсары.
Тәндирдән чөрәкләри
Нәнә чыхарыр бир-бир:
— Јејин, пендирлә јејин,
Көрүн, нә ләззәтлидир!
Сүсән исти чөрәји
Әлиндән јерә гојмур,
Нә гәдәр јејирсә дә,
Анчаг јенә дә дојмур.

Сәрин су ичсин дејә
Гачыр гују јанына,
Ачараг сүр'әт верир
О, јел дәјирманына.
Су ахдыгча новуза
Шырһашырла төкүлүр
Гыз судан ичә-ичә
Орхана бахыб күлүр.

9

Сүсән јаман дарыхыб,
Сүсән јаман көврәлиб.
Шәһәрә кетмәк үчүн
Стансијаја кәлиб.
Вај... кечикиб гатара,
Бахыр, кәдәрлә бахыр,
Гатар кедән јоллара.
Бирдән... Нә олду... нәдир?!
Гышгырыр:
— Ој, ој, — дејә
О сәһрли парашүт
Гызы галдырыр көјә!
Көр нә гәдәр адамы
Апарыб кедир гатар.
Кәзиб јарымаданы
Узагда итир гатар.
Доланыб саһилләри
Бакыја дөнүр кери.
Јанашы учуб кедир
Парашүт бу гатарла,
Гыз бахыб видалашыр
Саһиллә, гајаларла.
— Сүсән... Сүсән... — гышгырыр
Узагдан бизим Орхан.

Дајаныб әл еләјир
Тут ағачы јанындан.
О бөјүк тут ағачы
Нечә солуб, саралыб,
Әнчирә бах, бир јанда
Бүзүшүб, тәнһа галыб.
Елә бил гатар-гатар
Кери кедир буруглар.
Гатарын релсләринә
Чырпылыр кур далғалар!
Сүсән севинчлә динир:
— Дәниздән чыхыр гатар!
«Сүсән, Сүсән» — сәсләнән
Далғалар ашыб-дашыр.
Парашүт дә, гатар да
Бакыја јахынлашыр!

КИТАБЫН ИЧИНДӘКИЛӘР

ЧЫРТДАН БАЛАЛАР, ШЕЛТАН БАЛАЛАР.

Салам, чыртдан балалар!	4
Нәгмәси вар күнәшин	5
Хошбәхтик биз!	6
Енеј... дурналар...	6
Талада	7
Күл гыз	7
Бахырам пәнчәрәдән	8
Еј ағач	8
Өзүн дәр!	8
Ловға	9
Фырфыра	9
Јағ, еј гар!	9
Булаг	10
Сармашығам	11
Фишәнк	11
Апар мәни	12
Охујан гурбаға	13
Занбаг	13
Һирсли дәмә	14
Фил вә сәрчә	14
Күнәш, кукла вә шар	14
Пилләкән	16
Чичәк кәтирди	16
Әнчир	16
Папаглар	17
Сәдагәт	17
Һаны?	17
Зоғал	18
Гајыг — јарпаг	18
Дағ чајы	18
Бајрам	19
Дәјди	20
Хорузлар	20
Зоопаркда	20
Ај	21

Тәкәр	21
Сыргалар	21
Үфүгләр	22
Јүклү ары	22
Хәзәрим	24
Раһатдыр	24
Мәктәб јолу	25
Абдулла Шаиг	26
Тапмачалар	27
Евдә тәкдир	32
Һирсләнән оғлан	33
Ејни сөзләр, бәс мә'насы?	34
Бағчадан мәктәбә	36
Кәдәрли нәркиз	38

ОХУ, ӨЈРӘН, КӘЗ, ТАНЫ ДОҒМА АЗӘРБАЈЧАНЫ!

Кәлбәчәр јоллары	40
Дағда јағыш	42
Јајлаглар	45
Јашыл гәсәбә	47
Кирдманчај	47
Гара ноһур	48
Галачыг	49
Лаһыч усталары	50
Басгал	51
Ичәришәһәр	51
Набран	54
Салам, Кәпәз!	55
Көј көл	56
Гаракөлә кедән чығыр	57
Ахшам дүшүр Көј көлә	57
Думанда	58
Үрәји вар...	59
Лејсан	59
Күзкү көләм мән	60
Саһилдә хијабан	61
Маралкөлдә	62

СЕВИРСӘН, СӘН ШЕ'РЛӘР, МӘ'НАЛЫ, ШӘН ШЕ'РЛӘР

Ај зығ-зығ!	64
Јағыш јағыр дәннизә	65
Танышлыг	65

Атлар чапыр	67
Ше'р севэн гыз	69
Күсән булуд	70
Бир торба гоз	71
Ше'р вә шар	73
Думанда	75
Дәфчалан	76
Дана	77
Ајы баласы	77
Узун бурун	78
Чәпишин һај-күјү	80
Узунчу	81
Довшанын «беш»и	81
Гар вә конфет	82

**МЕШӘ — ЈАМЈАШЫЛ БИР ЕВ,
БУ ЕВДӘ ГАЛ, ОНУ СЕВ!**

Армуд севән ајы	84
Мешә јолу	85
Чинар ордусу	87
Һәмишә олсун!	89
Гуш кими	89
Талыстан	90
Коғушда	92
Әзкилләр	93
Дөнүм һәр күн башына	94
Ишығлы, нәғмәли, мејвәли	95
Бир этәк гоз	98
Одунлар	98
Дост олмушам	99
Чығырлар	100
Гар јағыр мешәјә	101

**СӘҺӘР, АХШАМ ЧАҒЛАРЫ,
ОХУ БУ НАҒЫЛЛАРЫ!**

Көј гуршағынын рәнкләри	104
Сузанбағынын нәғмәси	108
Пахыл түлкү	117
Сәһрли гылынч	122

**БУ ДӘФӘ ЈАЗДЫМ АММА,
СИЗӘ ИКИ ПОЕМА!**

Мешәнин рәнкләри	128
Абшерон саһилләри	158

Рә'јчи: филолокија елмләри намизәди
Гурбан Бајрамов.

Редактору *Мәммәд Намаз.*
Рәссамы *Е. Бабајев.*
Бәдии редактору *Ф. Мәммәдов.*
Техники редактору *Л. Гарајева.*
Корректорлары *С. Мусајева, К. Тандыгова.*

ИБ № 1762.

Јығылмаға верилмиш 7.05.85. Чапа имзаланмыш 24.09.85.
ФГ 03632. Қағыз форматы 70×90^{1/32}. Мәтбәә қағызы № 2.
Әдәби гарнитур. Јүксәк чап үсулу. Шәрти ч/в. 5,5. Учот
нәшр. в. 6,8. Тиражы 7000. Сифариш № 973. Гижмәти
75 гәп.

Азәрбајчан ССР Дөвләт Нәшријјат, Полиграфија вә
Китаб Тичарәти Ишләри Комитәси.

«Кәйчлик» нәшријјаты, Бақы, Гүсү Гачыјев күчәси, 4.
26 Бақы комиссары адына мәтбәә, Бақы, Әли Бајрамов
күчәси, 3.

Издательство «Гянджлик», Баку, ул. Гуси Гаджиева, 4.
Типография им. 26-ти бакинских комиссаров. Баку,
ул. Али Байрамова, 3.

9-10 17, 19 50.
89

Кичикјашлы мектеблиләр үчүн

Тофик Маһмуд
Тофик Махмуд оглы Мехтиев
НАД МОРЕМ ИДУТ ДОЖДИ
(На азербайджанском языке)

Тофиг Маһмуд оглу Мехтијев
ДӘНИЗӘ ЈАҒЫШ

